

TORONTÁI

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Egész évre	480 K
Félévre	240 K
Negyedévre	120 K
Egy óra	40 K

Egyes szám ára 2 korona.

POLITIKAI ÉS TÁRSADALMI NAPILAP

Felelős szerkesztő: Dr. MARA JENŐ

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL

Obilityeva (Zápolya) utca 1. Telefonszám 21

MEGJELENIK MINDENNAP, HÉTFŐ ÉS ÜNNEPEK UTÁNI NAPOK KIVÉTELÉVEL

Veliki Beeskerek, 1920.

XLIX. évfolyam, 286. szám.

Szombat, december 25.

Az új Megváltót

várjuk, az új, fényes csillagot lessük, az Igéret új földjét keressük valamennyien, mi a fekete éjszakában, a kétségbeesés végnélküli erejében tévelygő, fáradt, önmagunkkal viaskodó emberek. Ezer sebből vérzik egykor oly büszke és merész lelkünk, a szívünket, mely valamikor legszebb kincsünk volt, már régen odadobtuk martalékul zordonan kíséző démonainknak. Nincs egyebünk csak a beteg remény: hogy egyszer mégis csak kiérünk az irtóztató rengetegből, hová bűnös szenvedélyeink, bitor kevélységünk gonosz lidércfénye esalt be bennünket.

Hová tűntek a régi szép karácsonyok, mikor a csillagó, gyertyák ragyogásával versenyre kelt sugárzó lelkünk mosolygása? Mikor a pihent és örülő szívek egy mindig visszatérő drága estén boldogan dobbantak össze?

Gyermekkorunk, ifjúságunk letűnt éveinek gyönyörű, csillagó fehér karácsony estéi, eltűntek, mint valami soha vissza nem térő álom. Már évek óta keserű, dacos, meghasonlott lélekkel várjuk vissza egykori esendős, nyugodt, szelid szentestéinket, de hiába. A fekete karácsonyok véget érni nem akaró rendje dermeszti meg újra meg újra ijedt szívünket.

A nyomor és a gyűlölet nyargal végig a borús világon. Ki építi fel rombadöntött templomaikat, ahonnan konok és irigy tagadásunk által önmagunk üztük el a szeretet és a szépség szelid isteneit? Milliók éheznek, százazrek fagyoskodnak, az emberek légióinak rongyos a ruhája, lehullott a cipője. Irtóztató betegségben vergődnek egész tartományok. Sohasem volt még olyan szerencsétlen, olyan szegény, olyan züllött a világ, mint most ezen a mai szomorú fekete karácsonyestén.

Jöttek mentek a gyűnyörűséget, örök boldogságot, megifjodást ígérő új Megváltók rendre egymásután. Mindegyikük csak újabb szenvedéssel tetézte keserves megpróbáltatásainkat. Ma már csak egy forró kívánságunk van: bárha jönné már egy újabb, egy igazibb Megváltó, aki sürgősen, azonnal megváltana bennünket kevély, szivtelen és ostoba félisteneinktől.

Fekete karácsony fekete éjszakáján bűnbánó szívvel lessük az új fényes csillagot.

Godányi Zoltán.

Elnapolták a nemzetgyűlést.

A parlament mai ülése.

— A „Torontái” tudósítójának telefonjelentése. —

Beograd, dec. 23.

A nemzetgyűlés mai ülését dr. Ribar Iván elnök délelőtt három negyed tizenegy órakor nyitotta meg. Igen sok képviselő hiányzott. A horvát egyesülés tagja, a kommunisták, dr. Korosec párhívei és a Radics-párt teljes egészében távol maradtak.

A tegnapi ülés jegyzőkönyvének hitelesítése után az elnök felolvastatta azoknak a képviselőknek írásbeli lemondását, akiket több helyen választottak meg. Így Pasity lemondott a banjalukai és a beogradi mandátumokról és a szerem-

ségi mandátumot tartotta meg.

Az elnök előterjesztette ezután a kormány bejelentését, mely szerint a kormány, miután lemondott, a parlament elnapolását kéri az új kabinet kinevezéséig.

A Ház ebben az értelemben határozott és üléseit az új kormány kinevezéséig elnapolta.

Az elnök végül bejelentette, hogy azok a képviselők, akik nem tették le az esküt, napidíját nem kaphatnak, a képviselőket megillető kedvezményeket nem élvezhetik és képviselői jogukat nem gyakorolhatják.

A kommunista képviselők leteszik az esküt.

Beograd, dec. 23.

Késő éjjel jelentette tudósítónk azt a szenzáció erejével ható hírt, hogy a kommunista-párt ma este tartott ülésén úgy döntött, hogy a kommunista képviselők az esküt le fogják tenni és a kormányban helyet akarnak foglalni.

A brüsszeli konferencia.

Brüsszel, dec. 23.

A brüsszeli pénzügyi konferencia legutóbbi ülésén egy francia és három német delegátus beszélt.

Lessueur francia delegátus annak a szükségességét hangoztatta, hogy Németországnak szigorúan végre kell hajtani a békeszerződésbe foglalt pontokat, különben ezt az entente országok sanylik meg.

Utána dr. Melchior német delegátus beszélt és javasolta a

gazdasági vonatkozású 17. és 18. paragrafusok módosítását.

A németországi szomorú gazdasági helyzetet tárta fel Kuno német delegátus és mindezek okául a kereskedelmi flotta elvesztését jelölte meg.

Végül von Spaus referált a békeszerződésben meghatározott kompenzációs cikkek eddigi forgalmáról és kijelentette, hogy Németország az árukieserélnél úgy a múltban, mint a jövőben eleget tesz kötelezettségének.

Ribar parlamenti elnök a régensnél.

Beograd, dec. 23.

Dr. Ribar, a képviselőház elnöke ma délelőtt 11 órakor kihallgatáson jelent meg a régensnél, akinek részletes jelentést tett a politikai helyzetéről.

Anglia embervesztése az irországi zavargásokban.

London, dec. 23.

Anglia vesztesége az irországi zavargások következtében máig a következő: 169 halott rendőr, 52 halott katona, 245 sebesült rendőr és 108 sebesült katona.

A felszülézi népszavazás előtt.

Berlin, dec. 23.

A német kormány a legnagyobb előkészületeket teszi a felszülézi menekültek szállítására. A németországi hivatalos körök úgy látszik meg vannak győződve, hogy Felsőszüléziát a népszavazás következtében elvesztik és éppen ezért már most megteszik a szükséges lépéseket a repatriáló németeknek Németország belsejébe való szállítására. Berlinben 20 vonat áll készen, hogy ezt a munkát elvégezze.

Háborúra készül az orosz szovjet.

Berlin, dec. 23.

Megegyezik azt a hírt, hogy Oroszországban nagyarányú hadikészüldések folynak.

Bukarest, dec. 23.

A besszarabiai fronton nagy csapatösszevonások történtek az oroszok részéről. A bolsevisták csapataikat egyrészt a krími frontól Odesszába irányítják, másrészt Kamanevbe irányítják. Krímből óhírség híre érkezik. Sebátopolban a bolsevisták valóságos rémuralmat tettek. A gyilkosságok napirenden vannak. Nyolcezer embert végeztek ki eddig, nagyjából a főúton lámpákra és a fára akasztották fel.

A zalaegerszegi internált tábort megvizsgálták.

Budapest, dec. 23.

A zalaegerszegi internálási tábor megvizsgálására miniszteri bizottságot küldött ki a kormány. A bizottság 1400 internált ügyet vizsgált meg. A vizsgálat lefolytatása után 545 internáltat szabadlábra helyeztek.

Pétervárra költözik a szovjetkormány.

Stokholm, dec. 23.

Az orosz szovjetkormány elhatározta, hogy székhelyét Moszkvából sürgősen Pétervárra helyezi át. A népbiztosok már elkészíttek az átköltözésre.

A magyar politika hírei.

Budapest, dec. 23.

A magyar parlamentet elnapolták 1921 február harmadikára. A tegnapi parlamenti ülésen bejelentette a pénzügyminiszter, hogy a költségvetésről december 20-iki zárlattal lesz végrehajtva. Bernolák Nándor interpellálta a miniszterelnököt, hogy mi történik az Ausztriában levő magyar мүкінcekkel, miathogy hírt szerint, Ausztria áruba akarja bocsátani мүкінceit. A miniszterelnök válaszában kijelenti, hogy a trianoni békeszerződés értelmében ezt a kérdést barátságos úton kell rendezni. Az osztrák kormányhoz ez irányban már elment a kormány jegyzéke.

Forradalom tört ki Koreában.

Prága, dec. 23.

A „Times” jelenti, hogy Koreában forradalom tört ki. A forradalmárok háborút üzentek Japánnak. A forradalmi kormány ideiglenesen Shanghaiban megalakult.

Kitört a boszniai bányász-sztrájk.

Megirtuk volt, hogy a kommunista-párt propagandája folytán a boszniai bányászok között sztrájkmozgalmak észlelhetők. Amint most tudósítónk jelenti, a sztrájk tegnap ki is tört. A boszniai sztrájk tulajdonképpen tehermentesíteni akarja a szlovéniai bányászok sztrájkját. A kommunista-párt, úgy látszik, valami nagy puccsra készülhet, mert a jelentések szerint készülékekben van egy vasutas-mozgalmak is. Részletes jelentéseink a következők.

Beograd, dec. 23.

Tegnap délután 5 órakor Bosznia-Hercegovina összes bányáiban kimondották a sztrájkot. A sztrájknak bérháre jellege van. A munkások béreik 30-40 százalékkal való emelését követelik november 1-ig visszamenőleg.

Serajevo, dec. 23.

A Serajevo-Brod közti gyorsvonatot a bányászsztrájkra való tekintettel beszüntették.

Beograd, dec. 23.

December 25-ikére a vasutasok gyűlést hívtak össze. Eme mozgalmuk valószínűleg szintén bérmozgalmakkal áll összefüggésben.

Karácsonyi mysterium az árvaházban.

A „Torontál” tudósítójától.

Egy megható kis karácsonyi mysteriumot játszottak el tegnap délután a római katolikus árvaház növendékei az árvaházban. Bennünket, modern embereket ez a kis primitív, egyszerű vonalú, a középkor misticizmusát és végtelenhívő áhitatát tükrözőtető darab a maga egyszerűségével mélyen megkapott. Nem volt benne semmi a színpad boszorkányos technikájából, hatástvadászó toalették sem kápráztatták el a szemet. Gyerekek, apró gyerekek játszottak el, személyesítették meg végtelen, világokat átölelő gondolatokat. Az az egyszerű, minden cikornyá nélküli játék és beszéd áhitatot váltott ki a hallgatókból.

A szó, a beszéd felséges volta, amelynek varázsát a mindennapi életben nem érezzük, meghódította a szíveket.

Az árvaház kis gárdáját erre a művészetre az a három apáca tanította be, akik az egész árvaházat vezetik. Szép volt tőlük a gondolat és művészi volt az a felfogás, hogy engedték a gyerekeket gyermeknek lenni és nem tanították színészkedni. Sok előadást láttam már életemben, de ennyire meggyőző erővel talán egy sem tudott ilyen közel férni hozzám. Fájdalommal állapítom meg, hogy sok gazdag, jómódú gyereket nem nevelnek ilyen igaz, becsületos emberi módon — pedig azoknak inkább módjuk lehetne benne.

Közvetlen telefonösszeköttetés Jugoszlávia és Magyarország között.

Közvetlen vasúti összeköttetés [Budapest—Pancevo között.

Subotica, dec. 23.

A jugoszláv-magyar vasutügyi konferencia — mint azt a „Torontál” megírta — kedden tartotta utolsó ülését, amelyen precízították a postai kérdéseket.

A konferencia elhatározta, hogy még az általános forgalom felvétele előtt, január 10-én megindul a két állam között az ajánlott és rendes levélforgalom a Subotica—Röszke—Szeged vonalon. Február elsejétől: mikor már öt irányban közlekedik vonat a két állam között, felveszik a postaforgalmat. Értéktovábbításra még nem történt megállapodás.

A konferencia megegyezést kötött a két államon keresztül

irányuló transito-forgalomról is. Magyarország egyelőre az Ausztriába szóló levelek továbbítását vállalta, de közelebből forgalma nyílik Csehszlovákiával és akkor Jugoszlávia a csehországi postát is Magyarországon keresztül irányítja. Ennek ellenében Jugoszlávián keresztül mennek a magyar posta törökországi, bulgáriai és görögországi levélküldeményei.

A telefon- és távirtdösszeköttetést is rövidesen felveszik.

Közvetlen vonalak lesznek Budapest—Beograd, Budapest—Subotica, Budapest—Pancevo, Budapest—Athén és Konstantinápoly között.

Köpenicki eset Mostarban.

Internált orosz kommunista menekültek fellázdak és kiszöktek a mostari erődből.

Beograd, dec. 23.

Az újabb érkezett orosz menekültek közül azokat, akik viselkedésükkel és magatartásukkal kommunistáknak bizonyultak, a jugoszláv kormány a mostari erődbe internálta. Az internált orosz kommunistáknak sehogysem tetszett a személyes szabadság részben elvesztése és emiatt már többen engedetlenkedtek, sőt egy izben szökést is kíséreltek meg. Tegnap azután, mikor az erőd fogdájának két börtönőre az udvarra sétálni akarta vinni az oroszokat, ezek előzetes összebeszélésük szerint, hirtelen rátámadtak az őrekre, összekötötték és teljesen levetkőztették őket és az őrfülkébe bezárták. Azután két orosz magára vette az örök egyenruháját és fegyvereiket is kezükbe véve, többi kommunista társaikat maguk

előtt kisérve, levezenyelték őket az erőd egyik mellékkapujához, azt a kapussal kinyitatták és kivonultak az erődből anélkül, hogy valakinek feltűnt volna az „ellöngés”. Kint azután a városon keresztül masírozta társait a börtönőrök egyenruhájába öltözött, feltűzött szuronyos két orosz, mintha csak a börtönőrök külső munkára kiadott foglalatot kísérték volna. A városból kiérve, jó messzire mentek és ott azután több irányban elszéledtek. Mire az erődben az oroszok szökését észrevették és katonaság iramodott utánuk, akkorra már semmi nyomat sem találtak a furfangos szökevényeknek, akiknek még negyvennyolc óra múlva sem tudtak nyomara jönni, dacára a széles körben megindított nyomozásnak.

Nagy viharok az égei tengeren.

Egy szigetet teljesen elpusztított a vihar.

Roma, dec. 22.

A Földközi tenger keleti részén, az égei tengeren két nap óta, eddig még sohasem észlelt iszonyatos erejű ciklon dühöng. Legerősbb a vihar ereje az alban tengerpart előtt, ahol a kisebb szigeteket a szó teljes értelmében végig söpri, egy szigetet pedig, Szaszeno szigetet teljesen megsemmisítette a tengeri orkán. A szigeten végig haladó vihar ereje olyan nagy volt, hogy a szigeten levő összes házakat romba döntötte és sok száz emberélet esett áldozatul a borzalmas ciklonnak. Így elpusztult az albániai visszavonulás alkalmával megmentett és a szigeten elraktározott nagymennyiségű hadianyag is és a szigeten levő olasz őrséget a laktanyával együtt elsöpörte. Mentésről a vihar alatt egyáltalában szó sem lehetett.

A vihar a szigetről 1 millió köbméter földet is felkapott és rázúdította a hazákra, emberekre.

Athén, dec. 22.

Az égei tengeren cirkáló Bar le Duc nevű francia páncélos cirkáló szintén áldozatul esett a ciklonnak, amelyet Euboia sziget közelében sülyesztett el. A hajó legénysége és tisztjei közül csak néhányat sikerült megmenteni nagy erőfeszítések között az Erneszt Renauid francia hadifregattnak. Egyébként több hajót tett tönkre a vihar, de idáig még nem lehetett megállapítani az elsüllyedt hajók számát. Érdekos, hogy az Athénbe visszatérő Kontantin királyt vivő hajó és a kíséző hajók még kikerültek a vihar, mert egy felnappal később tört ki.

A magyar kormány a nemzeti királyság pártja ellen

A „Torontál” tudósítójától.

Budapest, dec. 23.

A belügyminiszter a magyar nemzeti királyság pártjának működését felfüggesztette. Az intézkedés oka az, hogy a kormány a királykérdésnek propaganda agitációk útján való célzatos ébrentartását és folytonos feszegetését jelenleg az állam érdekeire nézve időszzerűtlennek és károsnak tartja. A magyar nemzeti királyság pártja — a miniszteri végzés indoklása szerint — féktelen agitációt fejtett ki ezen a téren s ezáltal a köznyugalom és a közrendet veszélyeztette s ezért kellett működését beszüntetni.

Trumbics és Radics találkozása.

Budapest, dec. 24.

Trumbics dr volt külügyminiszter Dalmáciába való útja közben betért Zágrabba, hogy a horvát paraszt köztársasági párttal megbeszélést folytasson a politikai helyzetről. A találkozás a Jadrani Zbor termében folyt le. Résztvettek rajta dr. Trumbics, Radics István, a horvát parasztpárt elnöke és Macsek Vlado dr. alelnök. A megbeszélés felölelte az SHS. királyság teljes bel- és külpolitikai helyzetét. Trumbics a megbeszélés folyamán meggyőzte Radicsékat arról, hogy a parasztpártnak imminens érdeke, hogy résztvegyen a parlament munkájában. Trumbicsnak sikerült állítólag Radicsékat meggyőzni érvelésének helyességéről és kedvező pozitív választ is nyert.

Az orosz szovjet ideai állami mérlege.

Varsó, dec. 23.

Egy varsói lap részletesen közli az orosz szovjet 1920. évi állami mérlegét. A költségvetésileg előirányzott 150 milliárd dal szemben 1150 milliárd rubel kiadást tüntettek fel a tényleges adatok. E szerint a bolsevik Oroszország az államháztartásnak nem a legfényesebb képét mutatja. Az élelmezési deficit egymaga 72 milliárd, míg a hadügyi deficit háromszor annyi.

A vasutasok karácsonya.

A Torontál tudósítójának telefonjelentése.

Szabadka, dec. 23.

A subotikai vasutigazgatóság, hogy fokozza a vasúti alkalmazottak ambícióját és még nagyobb munkateljesítményre serkentse őket, úgy határozott, hogy kellemes megegyezésben fogja részesíteni a vasúti alkalmazottakat. A forgalmi szolgálatot teljesítő személyzetnek karácsonyi meglepetésül egy havi fizetésüket fogja kiutalni a vasutigazgatóság, az üzletvezetőségen belső szolgálatot teljesítő tisztviselők közül többen pedig havi ezer korona tiszteletdíjat kapnak karácsonyi ajándékkul.

„VOGTA” Rt.

VEGIKI BECSKEREK Telefon 137.

az összes villamosági, műszaki és fényképészeti cikkek nagy raktára.

OSZTÁLYSORSJEGYEK

kaphatók az
Ipar- és Kereskedelmi B.
R.-T.-nál Veliki Becskere

HIREK

Egyházzenei műsor. A róm. kath. plébánia-templomban f. hó 25 én, karácsony-ünnepén a 10 órai ünnepélyes nagymise alatt az egyházi énekhar a zeneegyesület, valamint a helybeli zenészek szíves közreműködésével Kempter Károly G dur Pastoral miséjét fogja előadni. Gradualéra Führer R.: „Schlaf Kindlein schlaf“, Offertóriumra „Stille Nacht, heilige Nacht“ Grubertól, szoprán-szólo, éneklő Martinovics Nella ének- és zenekar kísérettel. Vasárnap, karácsony második ünnepén: mise Kempter Károlytól D-dur.

Ujév napján: mise Mozart W. A.-tól, 50 tagu ének- és zenekarral. A zenésmités Wehninger József egyházi karnagy vezényli. Az orgonán: Wehninger Ernő.

Istentisztelet a r. kath. templomban. A róm. kath. templomban a karácsonyi ünnepeken az istentisztelet a következőképpen tartatik meg: Ünnepe első napján: Éjfél mise 12 órakor. Reggel 6 órakor pásztorok miséje. Fél 8 és fél 9 órakor rendes mise. 10 órakor ünnepi nagymise és magyar és német szentbeszéd. Délután 3 órakor vecsernye. Ünnepe második napján: Fél 8 és fél 9 órakor mise. 10 órakor ünnepélyes nagymise és magyar szentbeszéd. Délután 3 órakor vecsernye.

Megkezdődött a jelentkezés. A régi esküdtszéki teremben tegnap reggel megkezdődött a Becskereken tartózkodó idegenek és az állandó lakosok hivatalos összeírása. Az összeírást a bejelentő hivatal főnökének vezetése alatt négy irnok végzi. Tegnap a Becskereken tartózkodó idegeneknek kellett jelentkezni. Ma pedig az első körületben lakóknak kell jelentkezniük. Minden jelentkező tartozik bejelentő-lapot hozni magával, amelyet ott töltenek ki az illető bementésai, illetve okmányai alapján. Minden nagykorú egyénről, ha egy háztartásban élnek is, külön bejelentő-lap kell. Aki nem becskereki illetőségű, az vigye magával a lakhatási engedélyét is és egyéb okmányait.

A vel. becskereki Hazug-asztaltársaság tegnap este 5 órakor a Hochholzer-féle vendéglőben 23 kiszezőnyorsorsu iskolásgyermekek ruházott fel. A társaság meg is vendégelte az apróságokat, akik hálás szívvel mondtak köszönetet a jólelkű adakozóknak.

Csuz-köszvényes fájdalomokban szenved? Valóságos jótékonyak a Feller-féle valódi Elsa-fluidal való bedörzsölések! 6 dupla- vagy 2 nagy speciális üveg 42 K. Állami fogyasztási adó külön.

Szüksége van enyhe megbízható hashajtó szerre? A Feller-féle valódi Elsapitilak teljesítik kötelességüket! 6 doboz 18 K. Zagorai köhögés-elleni mellszőrp üvege 9 K. Gyomorerősítő svéd tinktura 20 K. Csomagolás és portó külön, de legolcsóbban. Feller V. Jenő, Stubica donja, central 202. sz., Horvátország.

Dugulás, Klebs, chikagói professzor, a körtan hírneves kutatója kijelenti, hogy a „Ferenc József“-keserűvíz kitűnő hatását állandóan tapasztalta.

Január elsején megindul a közvetlen magyar-román vasuti forgalom.

Temesvár, dec. 23.

A magyar-román vasuti forgalom felvételéről szóló tárgyalások folyamán fontos egyezmények létesültek. A Magyarország és Románia közötti áruforgalom felvételéről szóló egyezmény január elsején lép életbe. Az áruforgalmat egyelőre Lőkös-

háza és Biharkeresztessen át Bonnyolítják le. úgy hogy a magyar szerelvényeket és a magyar mozdonyokat magyar személyzet viszi Aradig és Nagyváradig. Az osztrák áruforgalmi egyezmény szerint a forgalmat zárt vonatokkal bonnyolítják le.

A kereskedők gremiumának közgyűlése.

A nagybecskereké kereskedők gremiuma tegnap a Lloyd helyiségében Jankovits Koszta elnökléte és a tagok élénk részvétele mellett rendkívüli közgyűlést tartott. Jankovits elnök megnyitó szavai után Jovanovics Gyóka kereskedelmi és iparkamarai elnök közölte a rendkívüli közgyűlés egybehívásának okait. Előterjesztése során rámutatott arra, hogy utóbbi időben több oly kormányrendelet jelent meg, melyek annál súlyosabban érintik a kereskedelem és ipar érdekeit, mert a végrehajtásukra hivatott közigazgatási hatóságok sokszor tulmenve, magukon a rendeleteken is, olyan helyzetet teremtenek, mely a kereskedelem és ipar létérdekeivel semmiképpen nem egyeztethető össze. Mint legfőbb sérelmeket a következőket adta elő:

Az 1914—1916. évekre már kivetett hadinyereségadóinak magasabb kules szerinti újabb kivetése sérelmes, mert a szerb szuverenitás a Vojvodinában csak 1918 december 1-eje óta áll fenn s így jogilag lehetetlen, hogy a szerb állam ezen időpontot megelőző időre bármiféle új adót kivessen vagy behajthasson. Az 1914—1915. évekre való kivetést a még érvényben lévő magyar törvény szerinti elévülés is kizárja. A megállapított skála túl magas. A befizetésre kiszabott 8 napos határidő ellentétben áll magával a törvénnyel, mely 60. §-ában kifejezetten azt rendeli, hogy a pótlólag kivetett hadinyereségadó 50 százaléka egy hónap alatt, további 25 százaléka további két hónap alatt és utolsó 25 százaléka ismét további két hónap alatt fizetendő be.

Ugyancsak ellenkezik magával a törvénnyel a pénzügyigazgatóságának az a rendelkezése, hogy a folyó évre a III. oszt. kereseti adó a korábbi kivetés alapján négyszeres összegben fizetendő be, mert a törvény szerint a III. oszt. kereseti adó a folyó évre is az adókető-bizottságok által megállapítandó összegben lesz fizetendő és a törvény csak az adóketési eljárásra vonatkozóan rendeli el, hogy az u. n. minimális tételek négyszeres összegben vendendők az adóketés alapjául. Nem a kereskedők hibája, hanem a

pénzügyi igazgatás mulasztása, hogy az adókető-bizottságok még mindig nem működnek.

Rámutat arra, hogy a városi polgármesternek a cégtáblák kicserélésére vonatkozó rendelete oly rövid határidőt szab, melyen belül a kicserélés technikailag keresztülvihetetlen.

Végül rátért a kereskedelmi miniszternek a könyvvezetés nyelvére vonatkozó rendeletére és a városi polgármesternek ezzel kapcsolatban kiadott rendeletére, melyet technikai okokból is teljesen lehetetlen e. hó végéig fogatosítani. Sem szerb üzleti könyveket, sem szerbül tudó könyvelőket nem lehet ilyen rövid idő alatt keresni, sem pedig a meglevő könyvelőktől nem lehet megkivánni, hogy 14 nap alatt tanuljanak meg szerbül.

Rámutat arra, hogy ugy ezen, mint sok más sérelmes intézkedése a politikai hatóságoknak arra vezető vissza, hogy nincs meg a kellő összhang és az együttműködés a kereskedők érdekképviselete és a politikai hatóságok között. A kamara a felsorolt összes sérelmekkel szemben már korábban állást foglalt, előterjesztéseket intézett az illetékes miniszteriumokhoz és személyes közbenjárások útján is igyekezett a kereskedelem és ipar érdekeinek érvényt szerezni, szükségesnek tartja azonban, hogy a gremium közgyűlése közvetlenül is tiltakozzék az ismertetett sérelmes rendeletek és intézkedések ellen és ezen tiltakozását sürgőnyileg hozza a pénzügyi és a kereskedelmi miniszterek tudomására.

A közgyűlés élénk helyesléssel fogadta Jovanovics kamarai elnök előterjesztéseit és egyhangulag hozzájárult az indítványozott tiltakozó sürgőnyökhöz.

May Róbert grémiumi tag felhívta a közgyűlés figyelmét a részvénytársaságok ellenőrzése tárgyában kiadott miniszteri rendelet azon intézkedésére, hogy ezen ellenőrzés a politikai hatóságok útján fog gyakoroltatni, mi nagyveszélyeket rejt magában. Szerinte az ilyen ellenőrzés gyakorlása vagy a cégbíró-ságra vagy a kamarára volna bízandó. Jovanovics kamarai elnök osztja ezen aggályokat és megígéri, hogy ebben az irányban megteszi a szükséges lépéseket.

Ezek után Jankovics Koszta köszönetet mondott a kamarai elnöknek a kereskedők érdekében kifejtett buzgó tevékenységeért és berekesztette a közgyűlést.

Mi van a biztosítás

Levél a szerkesztő.

Egy álmatlan éjsza. ötlött, hogyha hirtelen az árnyékvilágából, ugyan kora földi vagyont hagyok ha visszamaradó családomnak.

Egyedül képtelen voltam kiszámolni, elmentem hát biztosító ügynökökhöz és megkérdeztem, hogy mennyit is kapna a családom halálom esetén, mert ugyan a kötvényem 500 koronáról szól, de biz máma, ebben a valuta-örült világban sokféleféleképpen számol a korona.

Szegény pénzbeszedő azt mondta, hogy ő ugyan nem tudja, de forduljak a pesti központhoz és ha megtudom, mondjam el neki is.

Hát nem tudja? Az ügynöknek tudni kell! És mivel prémiumok kifizetése is történt, tudja is! És ha tudja mondja meg, mert erre kivülem még sokan kíváncsiak!

A tény az, hogy a díjnyugta összegét jugoszláv koronában fizetem, vagyis 3 és félszer nagyobb díjtételt fizetek annál a tagnál, aki teszem, a díjnyugtáját Kecskeméten váltja be. Ha tehát jugoszláv koronában fizetem a díjtételt, akkor jugoszláv koronaértékben tartok igényt a prémiumra is, ha pedig a prémium magyar koronában lesz kiutalva, követelem, hogy a díjtételt is abban szedjék be.

Végre is tehát arra vagyok kíváncsi, hogy vajjon az én egy-negyed évi 60 korona díjtételem a pesti főintézethez 60 koronában vagy három és félszer 60 koronában folyik-e be?

Vagy hogy az 5000 korona prémium Pesten 5000 vagy három és félszer 5000 koronával lesz-e kiutalva?

Helyesebben, magyar vagy Jugoszláv koronaértékben történik-e az elszámolás?

Nos, ügynök urak, tessék engem a többi érdekelt társammal együtt erről megfelelően, kimerítően felvilágosítani!

A Veliki Becskerekéi Rökkantés Nyugdíjegyület Ifjúsági Önképzőköre december 31-én a Kaszinó összes termeiben szépségsversennyel egybekötött táncmulatságot rendez, melyre a n. é. közönséget tisztelettel meghívja a rendezőség. Külön meghívókat nem bocsájtatnak ki.

Társat keresek

Nagyobb városban 35 év óta fennálló, jóhírű és fergalmas fatüzletem önálló vezetésére, más vállalkozásom miatt, társat keresek Legalább 500 000 korona tőkével, elsősorú szakképzettséggel, ambícióval és fiatalos munkakerővel kell rendelkeznie. Szíves megkeresések a „Torontai“ kiadóhivatalába intézendők. 2184

Az „Ambrózia“ cukorkagyári bonbonok és gyümölcsizék a legjobbak!

Hétfőn, december hó 27-én a német gazdasági és kultúregylet

Beethoven-émlékünnepélyt

a Zeneegylet közreműködésével,
a Imre karmester vezetése mel-
Kaszinó nagytermében 1/9
zettel. Belépődíj 10 dinár.

3173

Tanítónőt vagy óvónőt keresek

azonnali belépésre
2177
2 gyermekem mellé
Egyik tanköteles. ::

Kun Rezsóné Mollyfalva,
u. p. Magyarcsérnye, Jugoszlavia.

Világhírű svájci Bally-cipők

ujdonságai megérkeztek,
amire bátorodom a
n. é. közönség figyel-
mét felhívni. Csak
azon svájci cipők
valódiak, me-
lyeknek a
cipő-talpon
„Bally”
van be-
vés-
ve
:

Kiváló tisztelettel
LIPTAY DEZSŐ

Állandó nagy választék

járgányok, dombok,
csövek, gőzeke és egyéb
géprészek kaphatók

2117

Kohn Dávidnál, Zentán.

Hová megyünk az ünnepek alkalmával?

Osztó Jánoshoz

a „DRINA”-szállodába, ahol a jó
borokon és ételeken kívül minden
vasárnap és ünnepnap frissen
csapolt barna és világos sör kap-
ható. Szolid kiszolgálás, azonkívül
kitűnő zenekar hangversenyez.

2167

Állandó nagy választék

Fehér vászon, ruhasely-
mek, paplannak való
atlaszselyem és
clott minden színben.

Férfi és női kosztüm- és
ruhaszövetek leg-
nagyobb választéka.

Teljes menyasszonyi kelengyék.

Kész paplanok stb. stb.
szolid és olcsó árak
mellett kaphatók:

„A menyasszony” áruházban

Radovanović, Vrska és
Jovančić cégnél.

Veliki Bečkerek, Fő-utca.
Telefon 3—59. 2074

Iff. Abt Antal borpincéi KORSÓS ÉS SCHIRKA Pančevo, Kralj Petar trg 10.

Kiváló hegyi borok, rum, cognac, borpárlat, alkohol,
szilvórium, borovicska, törköly és seprőpálinka. . . Első-
rendű italok. . . Bámulatos olcsó árak. . . Gyors és pontos
kiszolgálás. . . Eladás nagyban és kicsinyben. 2168

Nagy karácsonyi occassio!

1 kg. szaloncukorka . . . . . K 90
1 kg. karácsonyfadisz (140 db) K 24
1 kg. keksz . . . . . K 30
1 kg. földieperiz . . . . . K 20

Kapható: 2170

Csak 2 napig! Jovanovics u Pavlovics
Zsitni trg (Buzatér) 6. szám
(volt Deutsch Márton helyiség).

Frisz teasüteményeket, keksze-
ket, tortalapokat, Fischinger,
francia nougard és egyéb desser-
teket, csokoládé-bom-
bákat, griliás és leg-
finomabb csokoládé-
cukorkákat, valamint
egyéb cukorkaféléket
gyártunk

„AMBRÓZIA”
CUKORKAGYÁR R. T.
Veliki Bečkerek

E mdeni ludak,
pekingi kacskák, sárga és fehér
orpingtonok, fekete langsamok
kaphatók Várkonyi József faj-
baromfitenyészetében, Veliki Beč-
kerekben. 2179

Szép, modern, kisebb

ház

olcsó áron eladó.

Lesingova (Kossuth) u 111.

Nagy karácsonyi vásár!

Mindennemű női-, férfi- és gyermekcipők mélyen
leszállított árakon.

T. A. BATTÁ

BIROVLYEV FÜLÖPNÉL Vel. Bečkerek
Fő-utca, Fischer és Lutsch-cég mellett. 2075

KARÁCSONY

Karácsonyi szokások.

Kevés olyan ünnep van, amely annyira összeforrott volna a néplélekkel, amely annyira bensőséges volna, mint a karácsony. *Családi ünnep* lett a szó szoros értelmében és ezt a napot mindenki igyekszik családi körben övéi között eltölteni. Az egész világon, amerre csak a kereszténység tanai elterjedtek, megünneplik a karácsonyt, a hófödte északon éppen úgy, mint a trópusok alatt.

A kereszténység ünnepe a karácsony, de a hozzáfűződő szokások egy igen nagy része a pogány mythológiákba nyulik vissza.

Ma a legkisebb kunyhóban is ott van a *karácsonyfa* s a legszegényebb is igyekszik néhány gyertyával, gyümölcsessel, aranyozással feldíszíteni. A gazdagok palotáiban a technika legújabb vívmányai is szerepelnek már: villanyos körtek fényében uszik a szép fenyő, melynek talapzatát lassan forgó dob képezi, mely talán világíró művész hangján énekel valami karácsonyi éneket.

A karácsonyfa északnemzet eredetű. Legrégibb nyomai a germán mythológiába nyulnak vissza és a *julfest*-hez fűződnek. A jul az óskandinávban kerekét, átvitt értelemben napkereket jelent és a jul-ünnep a téli napfordulattal függ össze. Miként a nyári napfordulat az ifjú *Baldur*-ral, úgy a julfest Wuotannal és Berchtával függ össze. De még régibb mythológiákban is megtaláljuk a tél, a sötétség erőivel diadalmasan megküzdő napnak ezt az ünneplését, a kelet népeinél, az egyiptomiak, a görögök misztériumaiban számos nyoma van; a római *saturnaliák* ide vezethetők vissza. A germánoknál különleges jelentősége volt a 12 napig tartó (dec. 25—jan. 6.) wihi náhtes-nek (szent éjszék, ebből a mai német *Weihnachten*), mely alatt ott égett a tűzhelyen a *yule clog*, (az angolban ma is *yule-block*, *christmas block*, a délszláv *badnjak*, a francia *bûche de Noël*) egy fenyőtömb, melynek megmaradt darabjaival gyújtották meg a szent tüzet a következő évben. Hatalmas lakmározással ünnepelték a germánok a nap győzelmét s a tűzhelyek mellett felhangzottak az ünnepi dalok, melyeknek nyomai ma is megvannak a különféle karácsonyi dalokban s különösen az angol *Christmas-carolok*ban.

De amint ezekbe a karácsonyi énekekbe mindig több és több keresztény elem vonult be, úgy a julfest is hamar lett a kereszténységnek speciális ünnepévé. Már *Liberius* pápa (354.) igyekszik a karácsonyi ünnep jelentőségét a népeletbe átvinni s Németországban a mainzi zsinat (813.) intézkedik ebben az irányban. De a karácsonyának ezek-

ben az időkben még nincs meg a jelentősége. Az egész középkorban át más szimbólum van előtérben: a *bethlehemi jászol*.

Nehéz megállapítani a karácsonyi jászolhoz fűződő egyházi és népszokások eredetét, de valószínű, hogy olaszországi, sőt valószínűleg római eredetű. Ott őrizték és őrzik ma is a *Sancta Maria Maggiore*ben a szent jászol maradványait s amint ezt ünnepeleys menetben vitték körül, úgy valószínűleg már a legrégebb időkben is voltak a templomokban s később a családoknál karácsonyi jászolok felállítva. Egész bizonyossággal találjuk megemlíve *Assisi* szent Ferenc legendájában a szent jászolt. A római *Ara Coelâ*ben és a *San Francesco al Ripâ*ban ma is különös fényű ünneplik a szent jászolt, melyben a *bambino* fekszik s római gyermekek verseket szavalnak és beszédeket mondanak a gyermek Jézus tiszteletére.

A szent jászolhoz már a régi időkben járultak a *sabin hegyek* pásztora, a *pifferari* (dudások), akik a jászolok és *Madonna* képek előtt karácsonyi énekeket énekeltek és dudájukkal kísérték azokat; majd később bejárták a várost s megvetették alapját a *bethlehemjárásnak*. Ez a szokás is mindenfelé elterjedt s talán felesleges bővebben beszélni róla. Nálunk is (sok helyen *koledálás*, *kántálás* néven) nagyon kifejlődött ez a szokás. A különféle karácsonyi játékok, misztériumok, mirakulumok, moralitások szokása is innen fejlődött ki.

A karácsonyfa-hoz ma elválaszthatatlanul fűződik a *karácsonyi ajándékok* szokása. Ahogy nálunk várja a gyermek a *petit Jézustól* az ajándékot, vagy a spanyol gyermek az övét a *noche buena*-n. A római *saturnaliákra* vezethetők vissza ezek az ajándékok, melyek persze belső tartalmat csak a kereszténység által nyertek.

A *saturnaliák* és a germán *julfest* maradványai a *karácsonyi lakomák* is. A germán népeknél nem hiányzik sehol a *pulyka*, sok helyen a *vadkan* (*Woutan* és *Berchta* állatai), a különféle *pástétomok* (*Christmas-pyes*), *Provenceben* a karácsonyi kenyér (*calendan*) és a *mandulakalács* (*nougat*). Rómában a *San Teodoro*-templom mellett van a karácsonyi *halpiae* karácsony másodnapján, a *Santa Anna* mellett pedig a *szárnyas piac*, ahol mindenütt élénk élet uralkodik.

A karácsonyi szokásokról még nagyon sokféle lehetne írni. Számtalan vonatkozásuk van a *Mikulás*-hoz, a *Mártonnaphoz*; a *Lucaszéke*, az *ólomöntés*, a karácsonykor szokásos *kartyázás* mind régi hagyományokra nyulnak vissza.

Az igazi...

Irta: Lukinich Vince.

I.

Izlésesen berendezett ebédlő, minden tiszta, minden ragyog. Az asztal reggelihez van terítve, a sárga asztalterítő reflexfényt kap a kávésedények fényétől. A eseléd behozza a párolgó reggelit. Csak két személyre van terítve.

Egy fiatal, javakorbéli férfi közeledik az ablak felől, egy sereg újsággal és levéllel kezében, amelyeket a jobb világításnál rendezgetett.

A férfi külseje megnyerő, magas, nyulánk barna ember, rövidre nyírt bajusza illik sötétszürke szeméhez, szabályos vonásaihoz. Arca komor, majdnem merev. Szemöldöke olykor meg-megrándul a belső izgatottságtól.

Egy levelet tesz az átellenes eszéze mellé. Ő maga kényelmesen helyet foglalva, beletemetkezik egy hatalmas újságba.

Olykor felhív s türelmetlenkedni kezd; mulik az idő s a reggeli kezd kibúlni.

A várást egyszerre csak megújja s bár szokása ellenére van, mert elkényeztettek. — neki megy az edényeknek s tölt magának. Nincs praxisa, tehát eleukrozza kávéját, amiért bosszankodik. Egy gunyos mosollyal, magába mormogja:

— Nem baj! Legyen édes is valami! Nem lehet minden csak keserű!

Azért vár s csak kavar tovább. A dolog még édeesebb lesz.

— A *teremburáját!* Erről megfeledkeztem. Jobb lett volna vegyileg bekét hagyni ennek a lötynek, hátha jobban lecsuszott volna!

Szenhunyorgatva, ráncolt arccal, nagy elhatározással, csak úgy nagy hirtelen beledönti magába *findszájának* egész tartalmát. Megrázkódik tőle, de nagy bölcsen leöblinti vízzel.

Most rágyujtana, de nem mer. Az átellenes eszéze még üres. Felébred benne az ur. Az udvariasság mindenekfeletti!

Nyílik az ajtó. Belép izléses pongyolában egy fiatal asszony. Szőke, dus haja, szabályos görögös kontyba rendezve, majdnem a nyaká ér. Szépsége megkapó.

Ő is sápadt, arca valami csendes szomorúságot mutat. Szemei kék, sötét karikákkal alafutva, leeresztett hosszú pillái csak sejtetik, de nem mutatják tengerzöld színüket.

Csendesen előbbre jön s csak úgy féltoldalt, alig hogy leül a helyére. Fel nem nézne egy felvilágért sem.

Egy futópillantást vet az átellenes esészére, arcán egy dacos vanás jelenik meg, mely két vonalban húzódik le a parányi ajkai mellett.

Ő is tölt magának s haligatag fogyasztja el reggelijét.

Az ura, az újságja mögül, olykor lopva figyeli, de nem szól hozzá.

Vár, míg a eseléd feiszabadítja az asztalt.

Az is megtörténik.

— Édes Margit! — kezdi a férfi csendesen, de komolyan. — Ez így tovább nem mehet! ... ott van egy levél, olvassa el nyugodtan, úgy látom hazulról jön — s akkor beszéljünk egy kicsit s jussunk végre elhatározásra.

Az asszony megrezen, kissé el is pirul s aztán olvasni kezd. Mikor elvégezte, csendes sóhajjal félreteszi s várakozólag néz az úrára.

— Kezdhettek? — kérdezi barátságosan a férfi.

— Igen — volt a süttető válasz.

— Akkor rekapitulálom röviden az egész eddigi életünket, mert nem szeretném, ha valami vád is érne utólag, akár a magam részéről, vagy a maga részéről. Kérem figyelmű s ne szóljon közbe. Az intelligencia megköveteli, hogy ne vitatkozzunk hangos szóval egymással! ... Tehát, nyolc éve már rég elmúlt, hogy megismerkedtünk. Maga akkor nagyon szép leány volt, el kell ismernem. S hozzá az ünnepeletésből sem hiányzott. Mint ilyen, természetesen, el is volt kényeztetve.

— De ha voltam is, magával soha sem éreztettem! — vágta közbe az asszony.

— Sajnos! Ezt most utólag meg is kell köszönnöm! ... De folytassuk! Egyet, az udvarlói közül, mégis csak kiténtetett. Nem mondom, mindenesetre jobb parthie is lett volna, ha már elkészült volna a tanulmányaival. Így ... én lettem a választott, mint a többi között a megközelítőleg legjobb parthie. De az idő megmutatta magának, hogy csalódott. Csalódott reményeiben már csak azért is, mert az előmenetelem, hála kollégáim stréberségének, elég akadályokba ütközött. Így tehát nem telik mindig újra.

— A maga szégyene is egyuttal, ha foltozott ruhába jár a hivatalába!

— Foltozott ruhában, foltozott cipőben még eljárhat valahogyan az ember, de foltozott kalapban soha ... mert az közelebb van az agyhoz! Ellenben a foltozott lélek, egyenesen borzasztó! Mert az, ki azt beakarja foltozni, mindig hogy egy kis részt nyitva — lehet, hogy humilitásból — és ez a kis rész még jobban sajog, mint ha egészen nyitva maradt volna. Ilyen lelki szakadással pedig, mint amilyen a miénk, tovább együtt maradnunk nem lehet!

— Én is így gondoltam! ... Különösen most, hogy a szüleim levelét átolvastam. A dissonantia közöttünk megvan s az idő nem fog reá irt hozni.

— Na látja, édes Margit! — folytatta egy árnyalattal szomorúbban a férfi. — Bennem csalódott, mert én nem nyújthatom azt, amit a maga igénye megkíván. Mi mind a ketten esküvőnk napján, szegény ördögök voltunk és ma sem telik minden vasárnapra új ruhára.

— Hát éppen ez az! Az asszonyi léleknek fáj, ha barátnői jobban tehetik és még jobban kérkednek is hozzá!

— Ez csak a tucatasszonyok felfogására vall, de nem áll a jellemző szilárd asszonyra, ki maga is belátja, hogy eddig s ne tovább!

— Ne sértessen! Nem vagyok én kötelezhető arra, hogy mindig én legyek magával szemben engedékeny.

— Én nem is követelem, sőt most már még ugysem! ... Tehát a ruhákról! ... A ruha fejezzen ki egyik oldalról bájt és kellemet, a másik oldalról komolyságot és egy

er 23.
ci
ök
k.
D
eksze-
inger-
esser-
-bom-
s leg-
oládé-
lamint
elékét
IA"
R.T.
erek
udak,
fehér
samok
f faj-
i Be-
2179
sebb
111.
ek
2075

nemét az állásának, mit az életben betölt, — minden, ami közből esik, neveléses és frivol.

— Köszönöm! Ugy látszik, engem ez utolsó kategóriába sorolt!

— Semijében sem soroltam, csak következetesen le akartam vezetni azt a régi közmondást: hol a szegénység az ajtón be, ott a szerelem az ablakon kívándorol. Ez volt nálunk a kezdet kezdete. Most hozzájött az otthoni díshimnusz tömegestül. Egyrészt nőtestvérei... kik jobb sorsban vannak... — Irigylem is őket!

— Másrészt maguk a szülők.

— Tehát már elég volt, rövid lesz! Mi most szép esedékes széjjelnegyünk, mert ez így jobb! A most már nálunk napirenden lévő örökös viszálykodást unom, és így maga is!... Remélem, jövő életében — hisz még fiatal — megtalálja magának azt az ideált, amelyért érdemes élni!... És hallom, az a fiatal ember is, akiről az imént szoltam, most már végzett s igen gazdag... ki tudja? — Végezte be szelid melancholiával a férj.

Az asszony válasz nélkül kiment. Egy kicsit elszedült, mint akit szíven ütöttek. De volt a szemének kifejezésében valami, mi veszedelmesen hasonlított a rejtett diadalérzethez. Vagy ki tudja?...

A férfi pedig ökölbe szorított kézzel, sápadtan lépett a csukott ablakhoz s sajtó fejtét a hideg üveghez nyomva, egy titkolt könnyet törölt ki a szeméből... férfikönnyeket!

Hogy mit érzett odabenn, azt ő tudta s fogja tudni talán egész életében. Önmagán nyert esatája nagy veszteségébe került!

II.

Cirkvencében, a Hotel Therapia terraszán, nagy internacionális társaság ültötte agyon a délutánt.

A nap rézsut vetette sugarait az előtte elterülő partra. A tenger hullámzása, milliárdnyi apró, ezüst pikkelyekben vetette vissza a csillogást a reflexfénytől.

Távolabb, a fürdőzők gondtalan, vig zaja hallik. A vízben mindenki egyforma, mindenki a szárazon hagyja gondjait.

Közel a hajóállomáshoz, kissé beljebb, balról áll egy hófehér, gyönyörű karesu kis yacht. A kéményéből grengén száll a füst egyenesen az égnek.

A terraszon szélről egy nagy asztal ül körül hangos, vig társaság, asszonyok, lányok, fiatal emberek.

Uglátszik, a yachtról szól az ének, mert türelmetlenség is szól a beszédjükbe.

Átellenben tőlük, kissé távolabb, egy másik, kisebb társaság ül, közöttük egy sápadt, szomorú arcú fiatal szőke nő. Az ő társasága halkán tárgyalja amazok vigságát, s az egyik férfi, gukkerjével ki is betüzi a yacht nevét.

— Nézd csak Margit! — szólal meg az iménti megfigyelő, — Az a kis hajó a te nevedet viseli, jól lehet leolvasni: Margit!

— Az meglehet! — válaszolt a nő bágyadt mosollyal.

Most a beszélgetők figyelmét valami más vonta el hirtelen.

A másik asztalról egy lányhang hangosan szolt a társainak:

— Itt jön a kapitány, a vén fiú, Péter!

— Na most kíváncsiak vagyunk, hogy indulunk-e holnap? — felelte az egyik férfi. — Majd megmondja Péter.

Ha a yacht gépezete ki lett tisztítva, úgy a Dalmát partokat végig

nézhetjük, — mondta egy idősebb nő lorgnettjét a közeledő felé irányítva, kit még a másik társaság nem láthatott.

Most lassan a lépcsőn felfelé jött a fiatalamebér, világos tenniszruhában, egy rakettel a kezében.

A sápadt, szőke nő most hirtelen megpillantotta s az ájuláshoz volt közel. Az iménti férfi, ki figyelmessé tette a hajóra, hirtelen, bátorítólag hozzáugrott. Ezáltal elfedte a többiektől.

Egy pár pillanatig tartott csak az egész. Az asszony újból ura volt idegeinek.

Megismerte benne a férjét. A világosruhás férfi nem ügyelt semmire, hanem vigan, gondtalanul lépett a társasághoz.

Ezenközben a másik férfi, ki az asszonyt vigasztalta, néhány szót sugdosott az egyik pincérrel, ki eltávozott, s néhány perc múlva viszatért s sugva mondott valamit a férfinak.

A társalgás mindkét asztalnál újból megindult.

Jó idő múlva az egyik fiatal nő, ki feltűnő barátsággal beszélgetett az imént érkezett fiatalemberrel, figyelmessé tette őt, szólva:

— Nézze Péter! Az a szőke asszony, jobbról a harmadik asztalnál, milyen furesán fixirozza magát.

A férfi kíváncsian odafordult, de aztán halottápadtan kapta el a fejét. Egész külsején észre lehetett venni, hogy az indulatával küzd.

Ez még jobban feltűnt a kérdezőnek s talán féltékenység is járult hozzá, mert most már türelmetlen volt, mikor újból kérdezett.

— Mi van magával? ... Ki ez a nő? sugta.

— A feleségem! — mormogta magában idegesen a férfi.

— Ah! ... Hát még mindig szereti? ... sziszegte inkább, mint kérdezte újból a nő.

— Ezzel a felelettel most adós maradok! — felelte komolyan a férfi.

A társalgás általános lett. Ugy látszik, terveztek valamit, mert a beszélgetés állandóan a yacht körül forgott.

A férfi lopva, azonban csak átfigyelt a másik oldalra, mi aztán társnőjét hezta ki sodrából, mert már alig tudott magán uralkodni s maliciákkal teli szellem szikráit csak úgy pattogtatja áldozata fejére.

De ma az nagyon kemény volt, sértetlenül pergett le róla. S mikor aztán látta, hogy az a szomorú, sápadt asszony onnan túlról esedékesen távozik s még csak egy pillantásra sem méltatja, akkor már aztán végleg nem lehetett vele semmire sem menni.

Ha visszatekintett volna arra a két égő, gyűlölettel telt szemre, mikor otthagya a társaságot, úgy megrettent volna.

Az ajtó becsukódott utána, a szobájában volt. Kezeit, mintegy imára tette össze s erős melle csak úgy hullámzott a fojtott indulattól.

— Meddig, meddig? ... Én teremto Atyám! ... Azt hittem, minden meg van már mentve s most egyszerre összeomlik az egész kártyavár, melyet oly szorgalommal, oly önfegyelmézettséggel felépíttem.

Szinte imádkozott, mikor így beszélt, félhangosan magában. Lassan előbbre lépett a szoba félhomályában.

Arca kétségbeesést, szerelemféltést, titkolt imádatot fejezett ki. Vonásai lágyak voltak, mint egy

ifju szerelmének első forró lángolásakor.

Visszatántorodott... Néhány lépést hátrált és úgy nézett... nézett s arcára kiült valami, amit talán ő sem tudott volna megmondani, hogy mi.

Előtte állt a felesége. Egyenesen, büszkén, igézően.

— Asszonyom! — szolt most már keményen, merev vonásokkal a férfi.

Az asszony előbbre lépett. S alig halhatólag suttogta.

— Péter! ... Miért e kétségbeesés? ... Hiszen mindent meg lehet változtatni!

— Mit ért minden alatt?

— Azt, hogy megbocsájt!

— Miért nem kérdezte azt, míg szegény voltam? ... Tudhatta pedig, hogy ez az örökség, amelyben benne illek, engemet fog megilletni. Miért nem várt, mielőtt a szememre lobbantotta szegénységemet?

— Gyenge voltam s engedtem a rábeszélésnek!

— Abá... Ertem! ... Most erős, mert megtetszett a yacht?

— Kérdéssel felelek! ... Miért keresztelte Margit névre?

A férfi ajkára harapott s elfordult.

— Késő! — mormogta.

— Nem igaz! ... Ha az ember egyedül van, akkor nyilvánul meg a legjobban a karaktere. Míg maga nem vett észre engem, láttam én magat!

— Az másnak szolt!

— Hazudsz! ... Értsd meg, hogy hazudsz! ... Jobban ismerem a lelkedet, mint te magad! Engem nem tagadhatsz meg.

— Elég, ha maga tagadott meg engem!

— Téved! ... Annak a betege voltam s vagyok még ma is. Evvel megragadta a férfi kezét s magával rántotta az ablakhoz.

Megmutatta neki az arcát, beesett szemét, szenvedő kifejezését. Olyan közel lépett a férfinéz, hogy a forró, szakgatott, lihegését érezte. Perzselte az asszony testének melege, hajának bódító illata, minden.

Egyet fordult vele a világ s csak úgy hörgögte:

— Margit!

S akkor csókolta eszeveszettül, hogy a lélekzete is elállt. Azt hitte, pótolni kell az elmulasztottakat.

*

Másnap a vig társaság már korán reggel talpon volt. Nem csoda, a kilátás, a kedves kis yachton a Dalmát tengerpartot beutazni, nagyon csábító volt.

A yacht beállt a kikötőbe, az összes résztvevők együtt voltak a fedélzeten, de a matrózok nem adtak semmi felvilágosítást a gazdájukról. Várták, hogy ő is érkezzen. Azt hitték, elaludta az indulás idejét. Mindnyájan a part felé néztek, senki sem törődött a hajóval. Türelmetlenül vártak, indulni szerettek volna.

Minden jel nélkül, egyszerre csak a gépezet zakatolni kezd, a hajó gyorsan távozik a kikötő hirtől.

Meglepett kiáltások:

— A gazda nincs még itt! Szaladgálás, idegesség tört ki. Annál nagyobb volt a meglepetés, mikor a kapitányi hidon, egy elegáns fehér ruhás asszonyt pillantanak meg. Dus szőke haja kivillan a kapitányi sapka alól. Mellette a gazda, ki nagy örömmel lengeti a társaság felé sapkáját.

Csak egy fiatal nő nem vegyült az örömrivalgók közé. Hanem ahelyett az anyjának kellett őt vigasztalólag támogatni, úgy hogy még a lorgnettet is elfeledte. Odafönn a hidon pedig az a másik... az igazi, boldog mosollyal, de egy ks kárörvendésfélével esedékesen nézte őt.

Mese egy csókról.

Irta: *Vértessy Gyula.*

Mondok magának édes, kicsi leány, mesét a csókról. Arról a csókról, amelyre epedő szomjusággal vágyik a szerelmes ajaka és amelyet álitólag nem fog megkapni soha, soha! Mesét az elmulasztott, az örökké siratott csókról, olyan csókról, am' nőnek az üdvösségében vagy kárhózatában maga hiány nem akar.

— Hogy is lehet vágyakozni egy csókra?

Igy mondta, könnyelmű, nevédes nevetéssel És még hozzátette:

— Olyan ostobaság az a csók!

Magának talán az! Kíváncsi is őszintén, hogy mindig az maradjon. Ne szeressen maga soha! Ne is akarjon, ne is tudjon! Nagy gyönyörűség és nyugalmas boldogság az, úgy élni szerelem nélkül! Nem törődni senkivel, nem gyötörödni semmiért.

És nem vágyakozni csókra és nem siratni keserves könnyekkel a meg nem kapott, az elmulasztott csókot! Azt a csókot, amelyért érdemes meghalni! Ő mondta. Az a hófehér szakáru, jóságos arcú öreg ur, aki a koporsókat árulta abban a boltban. De igaz, hiszen maga még nem tudja a mese elejét. Üljön le szépen a díván szögletébe, én pedig ide ülök melléje. Míg a csipkekendőjén kivarrja az M betűt, addig készen leszek a mesémmelet.

... Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy nagy, nagy bolt. Furcsa bolt volt ez! Csupa koporsót árultak benne. Aljától a tetejéig tele volt az egész koporsókkal. Óriási nagy állványokon ott álltak szép sorjában a legegyszerűbb fakoporsótól kezdve fel egészen a legdrágább bronzkoporsókig. A bolt közepén ott állt az a hófehér szakáru, jóságos arcú öreg ur, akit az imént említettem magának.

A bolt tele volt emberekkel, akik mind koporsót jötték vásárolni az öreg urtól. De ez furcsa boltos volt ám! Nemhogy örült volna, hogy tudhatott a portékáin, de ott tartogatta őket és alig akart eladni egyet-kettőt beőle. A legtöbbször, aki kért koporsót, egyszerűen azt felelte:

— Neked még nem adok!

És az emberek, ki haragosan, ki elszomorodva, lelógó orral, jöttek ki a boltból üresen. Nem kaptak koporsót. Mikor a sok kijövevel találkoztam, elszomorodtam. Bizonyára én sem fogok kapni — gondoltam magamban — pedig nagyon kellene. El voltam keseredve. Nagyon szerettem valakit és az nem akart engem szeretni. Majd elepedtem parányi ajaka után; éjjel nappal nem volt más gondolatom, csak ő, csak az ő piros ajkát láttam szüntelen magam előtt. És a forró vágyakozásban nem volt álmon, nem volt étvágyam, nem volt pere nyi nyugodalmam. És ő, ő csak nevetett rajtam! Hideg és könyörtelen volt s gunyolódó és kacér. Aminők az elkapott leányok szoktak lenni, mindaddig, míg nem szerelmesek. Emiatt voltam elkeseredve és emiatt vetődtem be én is a koporsós boltba koporsót vásárolni.

Csakhogy az öreg boltossal nem lehetett ám hamarosan beazélni. Sorját kellett várni, míg a többivel

végez. De lassan ment a dolog. Pedig az öreg ur sietette őket:

— Siessetek! Kiki válassza ki a maga koporsóját, amelyikben feküdni akar.

Az emberek mohón rohantak a koporsókhoz és kapták vállaikra a csillogó ércoporsókat

— Hohó! kiállott rájuk az öreg, mikor már azok menni akartak kifelé — előbb mindenki mondja el, hogy miért akar meghalni. És csak az viheti el a koporsóját, akinek komoly oka van a meghalásra.

És az urak és hölgyek szépen lecsücsültek a koporsókra és beszélni kezdtek.

— Nem élhetek tovább! jelentette ki egész határozottsággal egy selyeminges, echarp-nyakkendő, kifogastalan eleganciajú ur — ur voltam, gavallér voltam s most nincs betevő falcom. Könnyelmű, léha voltam, meg akarom magam büntetni! egy ólomgolyó segít mindenen.

— Hohó, — felelte az öreg boltos — tedd csak vissza azt a koporsót. És eredj ki dolgozni! Ez lesz a te büntetésed!

— Atyám hallgass meg — emelkedett fel a koporsójáról egy magas, halavány, fekete ruhás nő — rossz anya voltam. Elhanyagoltam a gyermekemet. Én voltam az oka, hogy meghalt. Engedd, hogy mehessek utána!

— És a terjed? Azt itt hagyod? Miért bűnhődjek az is a te bűnöd miatt? Csak eredj hozzá vissza és vigasztald meg másik gyermekkel.

— Én érdemlem meg a koporsót — kiáltotta egy fakó arcú, elvényt hölgy, — elfonyadt az arcom, kitért a szemem lámpja, nem szeret többé senki! Minek így élni?

— Annak, hogy bűnhődjél! Hogy irigyeld a mások boldogságát, a mások szerelmét.

— De én kapok koporsót! — mondta egy szép viruló asszony. — Megölttem féltékenységből azt, akit jobban szerettem, mint az életemet. Elfogtak, börtönben ülök. Ments meg innen!

— Nem. A földi igazságszolgáltatás elől nem szöktethetlek meg!

— Érzem, hogy nagy költő vagyok — sipította egy fiatal bajszatlan legényke — és aktákat kell másolnom, a versemet pedig ki sem adják. Meg akarok halni, hadd tudja meg e hátatlan nemzet, mit vesztett én bennem.

— Hidd el, hogy nem tudná meg! Eredj csak szepen vissza az aktáid mellé!

— Csak a becsületnek életem s most beestelen vagyok. Sikkasztottam. Így nem élhetek! Add ide a koporsómat! — szót a másik.

— Nem adom! Ez nem lenne igazság! Élned kell tovább megszégyenítve, meggyaluzva. Mert ha a gazember nem bűnhődne, nem lenne érdemes becsület embernek lenni!

— Iró vagyok — folytatta a következő — s most hagyott cserben az erőm, most, mikor legzebb munkámat akartam megalkotni. A tehetetlenség kínját érzem! Nem bírom kiállni! Ments meg!

— Hagyd abba a munkát! S vedd elő egy év mulva, két év mulva! Csak pihened kell, de nem meghalnod!

— Ugy van — motyogta egy vén, fogatlan bácsi — csak nekem kell meghalnom! Nincs senkim, akiért éljek, a gyomrom rossz, családom nincs, mit nyomorogjak?

— De nyomorogj! Boldog lehetnél volna, eldobtad magadtól a boldogságot. Nem házasodtál meg, mert nem az asszony kellett neked, de az asszonyok. Most nyomorog még egy kicsit! Idd ki fenéki az agglegénység poharát!

— Csak a szerelemért életem — beszélte egy másik halavány, előkelő arcú férfi — és most utálok a szerelmet. A rózsák most is hajólnak felém és nekem nem keltenek!

— Ezért kell tovább élned! Sok gyönyöröd volt, méltó, hogy érezd a gyönyörök utáni kínos lehangelést is.

Elöttem még egy férfi volt. Magas, nyulánk, szép fiu, szelid, kék szemű, sápadt tekintetű. Az kezdett el beszélni.

— Ha nem is adod nekem a koporsót, eljövök érte holnap, holnapután, mindennap! Addig járok a nyakadra, míg ide kell adnod. Mert én csakugyan nem élhetek tovább! Szerettem egy leányt: Örült rajongással, mélységesen mély szerelemmel. S hogy családját megmentse a nyomortól, másnak a neje lett. Én még nem vehettem el akkor s neki férjhez kellett mennie, nem várhatott rám. Azt hittem, hogy gyűlölnöm kell és mikor először összejöttünk és ő a nyakamba borult, ellöktem magamtól. Meghalt anélkül, hogy megbocsátott volna nekem, anélkül, hogy megcsókoltam volna egyszer is azt, akiről ekkor tudtam csak meg igazán, hogy mennyire szeretem.

— Ostoba voltál! Megérdemled, hogy szenvedj! Hiába jössz koporsóért holnap is és azután is. Nem adok!

— De nekem csak adsz, atyám koporsót, — kezdtem végre én a beszédemet. Szeretek valakit nagyon, halálosan. És az nem szeret engem. Nincs egyéb vágyam, mint-hogy egyszer megcsókolhassam és ő ostobaságnak tartja a csókot. Hat lehet így tovább élni?

Az öreg ur mosolyogva felelte: — Igazad van, így nem lehet tovább élni! Vidd a koporsódat hozzá és mutasd meg neki, hogy abba fekszel bele, ha nem szeret. Azt hiszem, ez használni fog és vissza fogod hozni a koporsódat... A mesének vége! A koporsót elhoztam. Ott van kint a folyosón. Behozzam?

Mint valami megrebent madárka hoztam simult az édes kicsi leány és úgy mondta piros ajakát felém nyujtva:

— Ezért a meséért megérdemelt egy csókot, de csakis ezért. Semmi egyébért! Mert különben a csókot most is ostobaságnak tartom.

— De olyan ostobaság, amelyért érdemes meg is halni, ha nem kapja meg az ember — ezt még a fehérszakau öreg ur is elismerte — mondtam én mosolyogva.

— Hát haljon meg! — szolt az édes, kicsi leány felpityesztett ajkkal, kedvesen évődve.

— Nincs rá idő! Mert mire az ember elhatározza, hogy érdemes egy meg nem kapott csókért meghalni, akkorára azt rendesen megkapja...

punk, ha az egész lakás bérét osztjuk a szobáknak (nem számítva a konyhát, előszobát és más mellékhelyiségeket) számával. Ezen hányadoshoz a szoba mennysége szerint legfeljebb még 50% hozzáadható.

8.

A jelen rendelet 6. és 7. szakaszai szerinti lakberek nem alkalmazhatók olyan lakásoknál és szobáknál, amelyekben állami (polgári vagy katonai) alkalmazottak (nyugdíjasok) laknak vagy amelyekben állami (polgári, katonai) hivatalok vannak elhelyezve.

Az olyan lakásnak bére, melyben állami hivatal van elhelyezve, nem haladhatja meg az 1920/21 évi költségvetésben megállapított összeget, egyébként pedig a jelen rendelet 6. szakaszának rendelkezéseit irányadók.

Azon lakások (szobák) bére, melyekben állami alkalmazottak (nyugdíjasok) laknak, a törvényes lakberilletmény szerinti, ilyennek hiányában pedig ugyanolyan rangban levő és lakberilletmény elvezetében álló alkalmazott lakberilletménye szerinti állapítatiki meg. Ezen lakberilletmény kétszerese képezi a lakás (szoba) bérét.

9.

A bérbeadó a jelen rendelet életbe lépésétől számított 45 (negyvenöt) napon belül a rendőrség, ilyennek hiányában pedig a községi előjáróság útján követelheti a házber felmérést.

A hatóságok ezen követelést a polg perrendtartás 168. szakaszának előírása szerint fogják közölni.

10.

A jelen rendelet 6. és 7. szakaszai szerinti megállapított lakberek nem vonatkoznak ipari és kereskedelmi üzletek, műhelyek, raktárak, irodák céljaira bérlet épületekre, illetve helyiségekre, nagy lakásokra és bármely kategóriába tartozó lakásokra (szobákra), melyek bérliének gazdasági helyzete a háború folyamán vagy a háború után lényegesen megjavult. Az itt felsorolt helyiségek bérösszegének megállapításánál számításba veendő a bérliének gazdasági helyzete; hogy az a háború folyamán vagy a háború után lényegesen javult e; hogy üzletének folytatása fenntartásának vagy spekulációnak forrását képezi-e; hogy ez az üzlet a társadalomra nézve bizonyos hasznot jelent-e; hogy az illető bérli résztvevő a háborúban; hogy a háború kitörése után és pedig spekulációs céllal költözött-e jelenlegi tartózkodási helyére. Számításba veendő továbbá a helyi viszonyok és a ház jövedelme, nevezetesen olyan esetekben, melyekben megállapítatik, hogy a ház tulajdonosának (hasznélvezőjének) a lakbérén kívül nincs más jövedelme, ez a jövedelem pedig teljesen elégtelen arra, hogy abból a házat, illetve családját fenntartsa és az adót fizesse.

Ha az üzlet tulajdonosa az ezen szakasz első bekezdésében említett helyiségek mellett ugyanazon házban lakást is bérel, akkor mindig az üzlet tekintendő a bérlet fő tárgyának és az ilyen lakásra nem alkalmazhatók a 6. szakasz rendelkezései. Ha pedig a bérli vagy albérlije az ilyen kezelésben külön üzletet folytat, akkor az ilyen lakásért a jelen szakasz szellemében külön bér fizetendő.

11.

Albérletbe adott lakások (szobák) a 6., 7. és 10. szakaszok alkalmazása szempontjából közvetlenül bérelteknek tekintendők, úgy, hogy a bérli albérlijevel szemben a

Rendelet a lakásokról

Bánát, Bácska, Baranya területén.

1.

Az ezen rendelet életbelépése előtt határozott vagy határozatlan időre kötött összes bérleti szerződések, valamint azok, melyek ezen rendelet életbelépésének napjáig lejártak, ezen rendelet érvényességének tartamára meghosszabbíthatók és csak abban a pontban helyeztetnek hatályon kívül, mely a bérösszeget állapítja meg. Az új bérösszeg ezen rendelet szerint állapítatik meg.

2.

Ezen rendelet érvényességének tartama alatt tilos a bérösszeget külföldi pénznemben beszélni. Már megkötött és külföldi pénznemre szóló szerződések összhangba hozandók ezen szakasz rendelkezéseivel.

3.

Ezen rendelet érvényességének tartama alatt tilos lakásokat ipari és kereskedelmi üzletekké, műhelyekké és raktárakká átalakítani.

4.

Az üzérkedések és a bérek felhajtásának megakadályozása végett tilos lakásokat (szobákat) ipari és kereskedelmi üzletek, műhelyek és raktárak céljára bérbeadni. A bérli pedig még a tulajdonos hozzájárulásával sincs jogosítva ezen rendelet érvényességének tartama alatt lakást (szobát) az említett célokra bérbeadni (albérletbeadás esete).

5.

A lakások kis, közép és nagy lakásokra oszlanak. Kis lakásoknak ezen rendelet szerint tekintendők azon lakások, melyeknek évi bére a) törvényszéki székhelyeken, továbbá Visácon és Zentán legfeljebb 600 koronát, b) egyéb helyeken pedig legfeljebb 300 koronát tesz ki.

Azon lakások, melyeknek évi bére az a) alatti helyeken legfeljebb 200 koronát és a b) alatti helyeken leg-

feljebb 1000 koronát tesz ki, közép-lakásoknak tekintendők. Nagy-lakásoknak azon lakások tekintendők, melyeknek évi bére 2000 koronát, illetve 1000 koronát meghalad.

Ezen beosztásnál az 1914 augusztus 1-én fizetett bér vétetik alapul, mihez képest az 1914 augusztus 1. óta az eddigi miniszteri rendeletek, helyhatósági szabályrendeletek alapján vagy a felek közötti szerződés útján eszközölt emelések összege nem számíttatik be a lakbérbe.

6.

Az 1918 augusztus 1-én fizetett bérösszeg kis lakásoknál 200%-kal, (háromszorosra), középlakásoknál pedig 400%-kal (öttszörösre) emelhető. Azon lakások bére, melyek 1914 augusztus 1-én nem voltak bérbeadva, hanem ezen időpont után adattak bérbe, nem lehet nagyobb, mint hasonló lakások bére, melyek 1914 augusztus 1-én bérbe voltak adva.

7.

Ha butorozott szobáról van szó, akkor nem alkalmazhatók az ezen rendelet 6. szakasza szerinti bérösszegek, hanem meg kell állapítani, hogy mennyi az egész lakás bére vagy mennyi volna a bérösszeg, ha a háztulajdonos maga ad ki egyes szobákat.

Egy butorozott szoba bére semmi esetre nem lehet nagyobb, mint az egész lakásnak (a 6. szakasz szerinti) bérösszege, ha a lakás legfeljebb 3 szobából áll (nem számítva a konyhát, előszobát és egyéb mellékhelyiségeket), vagy mint az egész lakás bérösszegének fele, ha ez ötnél több szobából áll; 4-5 szobás lakásoknál az így megállapított bérösszegek közeparányosa fogja az egy butorozott szobáért számítható bérösszeget képezni.

Egy üres szoba bére nem haladhatja meg a hányadost, melyet ka-

lakbért ugyanolyan arányban emelheti, amilyenben a lakbér vele szemben felemeltetett.

12.

Ott, ahol a lakás vagy szoba bére szerződéssel vagy a bérlő és bérbeadó egymásközi megállapodásával már meg volt állapítva és ez a megállapítás ellenkezik a jelen rendelet előírásaival, a bérlő a lakbér kifejtésétől számított három hónapon belül követelheti a lakbér bírói megállapítását és azt, hogy a bérbeadó a különbözetet térítse meg vagy egyezzen bele abba, hogy a különbözet a később esedékes lakbérbe beszámíttassék.

13.

Az 1. szakasz rendelkezésére való tekintet nélkül a bérbeadó, tulajdonos a jelen rendelet érvényességének tartama alatt a bérletet csak a következő esetekben mondhatja fel:

1. Ha saját szükségletére feltétlen szüksége van a lakásra, jelenleg pedig bérelt lakásban lakik és abból hibáján kívül ki kell költözködni, ha saját bérlőjének megfelelő lakást talál.

Ezen felmondási joggal és a bérlő kilakoltatásának jogával a tulajdonosok, bérbeadók csak 1921 február 1-ig élhetnek.

Azok, kik ezen rendelet életbe lépése után válnak a ház tulajdonosává, csak a jelen szakasz 3., 4., 5. és 6. pontjaiban említett esetekben élhetnek a felmondás jogával.

2. Ha a lakás feltétlenül kell állami (polgári vagy katonai) hivatal elhelyezésére.

3. Ha nagyobb javítás vagy a háznak (lakásnak) lebontása válik szükségessé azon célból, hogy az lényegesen átalakíttassék, vagy hogy több lakóhelyiség nyeressék vagy azok belső arányai megváltoztassanak és ha ezen javítás vagy átalakítás eszközölhetése végett a bérlőnek el kellene hagynia a bérlet tárgyát, vagy meg lenne fosztva annak a lehetőségétől, hogy azt egészben használhassa. Ezen esetre a lakásbizottság külön engedélyes szükséges, melyet ez csak abban az esetben fog kiadni, ha az épület, lakás szerkezetének természete ezen átalakítás okát megköveteli, vagy ha bérbeadó építkezés útján nagyobb számú lakást óhajt nyerni. Ilyen esetekben új lakások alatti értendő már létező lakásokhoz hozzáépített önálló új lakások. Ezen esetben a tulajdonos a bérelt lakást három hónapra fel fogja mondani és írásbelileg kötelezni fogja magát a lakásbizottsággal szemben, hogy a bérlő kiköltözködésétől számított egy hónapon belül megkezdje és ehhez arányítva be is fejezi azon munkálatokat, melyek miatt a nagyobb javítás vagy az épület lebontása eszközöltetik. Ha a bérbeadó a fent megállapított határidőben nem kezdi meg a munkát, akkor a lakásbizottság jogosítva van az ilyen lakást rekvirálni és a bérbeadót a hadirokkantak alapja javára a bérösszegetől megfosztani, ugyancsak köteles a bérbeadó a bérlőnek ilyen esetekben felmerült kárát megtéríteni. Az ezen pontban említett nagyobb javítás vagy átalakítás esetében a tulajdonos a lakbért a jelen rendelettel engedélyezett emelésen felül még legfeljebb 80 százalékkal felemelheti.

4. Ha a bérlő nem fizeti rendszeresen a lakbért, vagyis ha a lakbér esedékességének napjától számított egy hónapon belül nem fizeti meg a lakbért.

5. Ha a bérlő viselkedésével ismételtenséggel megsérti a házirendet,

vagy ha viselkedése akár a tulajdonossal, bérbeadóval és annak családjával, akár a ház többi lakóival vagy a szomszédokkal szemben sértő, türethetetlen vagy botrányos, kivéve ha az ilyen viselkedésre a tulajdonos, bérbeadó maga vagy valamelyik családtagja szolgáltatott okot.

6. Ha a bérlő az épület (lakás) részeit szándékosan rongálja és ezzel azt használhatatlanná teszi vagy ha az épületet (lakást, szobát) a tulajdonos, bérbeadó hozzájárulása nélkül átalakítja. Más okból a bérletet sem törvény, sem szabályrendelet, sem helyi szokások alapján felmondani nem lehet.

14.

Ha a bérlet ezen rendelet szerint jogosan lett felmondva, akkor a bérlő minden más külön indok nélkül albérlőjének szintén felmondhatja az albérlőt.

15.

Ha valaki több lakásból és helyiségből álló egész házat ad bérbébe és a bérlő ezeket kiadja másoknak albérlőbe, akkor a tulajdonos, bérbeadó az egyes albérlőknek csak a jelen rendelet 13. szakaszában megállapított feltételek mellett mondhatja fel.

16.

Állami hivatalok részére és állami, megyei vagy községi alkalmazottaknak (nyugdíjasoknak) kiadott lakásokat (szobákat) csak a 13. szakasz 3., 5., 6. pontjaiban lehet felmondani.

17.

A fürdőidény tartamára kiadott nyári lakások és szobák a törvény, szabályrendelet és szokás alapján felmondhatók. Ha a lakás (szoba) nemcsak a fürdőidény tartamára van bérbeadva, akkor jelen rendelet intézkedései irányadók.

18.

A tulajdonos, bérbeadó a 13. szakasz szerinti felmondást a rendőrség, ilyennek hiányában pedig a községi előjáróság útján fogja eszközölni, ezek pedig a felmondást a perrendtartás 163. szakaszának előírása szerint fogják kézbesíteni.

A felmondás elfogadottnak tekintendő, ha a bérlő a felmondás kézbesítésétől számított 15 napon belül nem jelenti be írásban annak a hatóságának, mely a felmondást kézbesítette, hogy a felmondást nem fogadja el. Ha pedig a bérlő ezen bejelentést megteszi, akkor a bérbeadó jogosítva van, hogy a felmondás el nem fogadásáról szóló értesítés kézbesítésétől számított 15 napon belül a bíróságnál keresettel szorgalmazhassa a felmondás jogosságának és hatályosságának megállapítását. Ezen határidő után beadott keresetet a bíróság hivatalból fog visszautasítani.

Ugyanezen eljárás követendő akkor is, ha a bérlő az ezen rendelet szerinti emelését a lakbérnek nem fogadja el.

19.

A bérlők a tulajdonos, bérbeadó beleegyezésével kölcsönösen cserélhetnek lakást (szobát).

20.

A tulajdonos, bérbeadó és a bérlő-albérlő között a lakbér felemeléséből, a lakás lebontásából és a bérlet (albérlő) felmondásából származó perek azon járásbíróshoz illetékességhez tartoznak, melynek területén a lakás (szoba, helyiség stb.) fekszik. Másodfokon és végérvényesen az illetékes törvényszék dönt ezen perekben.

A jelen rendelet életbelépésekor már folyamatban levő perek ezen

rendelet szellemében tárgyalandók és döntendők el, kivéve azon pereket, melyek az újvidéki felebbezési bíróságnál állanak elintézés alatt.

21.

A polgárok lakásviszonyainak ideiglenes szabályozása végett a fennálló törvényes előírásoktól, szabályrendeletektől és helyi szokásoktól eltérően a városokban lakásbizottságok létesítendők, míg egyéb helyeken ilyen bizottságok csak akkor létesítendők, ha azt a szükséglet megköveteli. A jelenlegi lakáshivatalok jelen rendelet életbelépésével megszűntetik működésüket.

22.

Az ezen rendelet szerinti lakásbizottság hatásköre felöleli ezen feladatokat:

1. hogy hivatalból állapítsa meg a szobák árát a szállodákban, penziókban és éjjeli szállásokon;

2. hogy nagyobb javítás vagy a ház (lakás) lebontása kérdésében határozzon (13. szakasz 3. p.);

3. hogy állami hivatalok, állami (polgári vagy katonai), megyei és községi alkalmazottak és a szabadkai jogi fakultás hallgatói részére helyiségeket, lakásokat, butorozott vagy butorozatlan szobákat rekviráljon;

4. hogy az idegenek eltávolításáról szóló helyügyminiszteri rendeletek végrehajtása folytán megüresedett lakásokra felügyeletet gyakoroljon, azokat nyilvántartsa és hogy az illető rezorthoz tartozó állami (megyei vagy községi) alkalmazottak kívánságára a kiadott lakások felülvizsgálását foganatosítsa. Ha a bizottság megállapítja, hogy a lakás olyan személynek van kiadva, ki nem állami (megyei vagy községi) alkalmazott, akkor a bizottság elrendelheti a jelenlegi bérlőnek 30 nap alatti kilakoltatását és azt, hogy az ilyen lakás a folyamodónak adassék bérbébe. Az elintézésnél az ilyen lakás olyan rezortbeli alkalmazottnak adassék ki, amilyen rezorthoz az eltávolított bérlő tartozott.

23.

A 22. szakasz 2. pontja esetében az a szabály, hogy a tulajdonostól, bérbeadótól csak azon helyiségeket lehet rekvirálni, mely a legszűkebb család tagjai számának megfelelő számú helyiségen feül fennmarad és hogy a bérlő csak addig lakhat a rekvirált lakásban, amíg állami (megyei vagy községi) alkalmazott. Ha a bérlőnek ezen minősége megszűnik, akkor a bizottság hivatalból el fogja venni tőle a lakást (szobát) és át fogja adni más közalkalmazottnak. A bizottság legfeljebb 10 napi határidőt fog a bérlőnek a kiköltözködésre engedélyezni.

24.

A lakásbizottság a beérkezett kérvények felett három napon belül szóbeli határozat és határozatát ugyanazon határidőn belül a polg. perrendtartás 163. szakaszának előírása szerint kézbesíteti a félnek.

Érvényes határozat hozatalához a tagok felének jelenléte szükséges. A fél az írásbeli határozat kézbesítésétől számított 3 nap alatt panasszal fordulhat az illetékes járásbíróshoz.

A panasz a lakásbizottsághoz adandó be, mely köteles azt az iratokkal együtt 3 nap alatt az illetékes járásbíróshoz fejtegetni. A járásbíróshoz végérvényesen határoz.

25.

A 21. szakasz szerint létesített lakásbizottság tagjai:

a) törvényszéki székhelyeken; a község elnöke vagy helyettese, a községi képviselőtestület által saját kebeléből választott két tag, a

városi orvos, a kereskedelmi és iparkamarának egy képviselője, a munkásszövetségnek két képviselője, a törvényszék elnöke és a járásbíróshoz vezetője, illetve ezeknek helyettesei;

b) járásbíróshoz székhelyeken; a község elnöke vagy helyettese, a járási orvos, a járásbíróshoz vezetője vagy helyettese és a községi képviselőtestület által saját kebeléből választott két tag;

c) egyéb helyeken; a község elnöke és a községi képviselőtestület által saját kebeléből választott négy tag.

A képviselőtestület elnöke egyúttal a lakásbizottság elnöke is, a városi ügyész nem lehet a bizottság tagja. Ezen bizottságok a jelen rendelet életbelépése után a község elnökének kezdeményezésére fogják megalkakulni. Senki sem utasíthatja vissza a megválasztást vagy kinevezést. A tagok esküt tesznek arra, hogy köteleységüket pontosan fogják teljesíteni. A bizottsági tagok állása tisztelőbeli, senki sem tartat igényt munkájának díjazására. Azon megválasztott vagy kinevezett tag, ki nem fogadja el az állást vagy igazolt betegség esetét kivéve a bizottság három ülésén nem jelenik meg, a jelen rendelet 26. szakasza szerint büntetendő.

A lakásbizottságok munkájukért készpénzben díjat szednek azoktól, kik ezen munkát igénybe veszik és pedig kis- és közép-lakások (szobák) bérlőitől 10 koronát, nagy lakások bérlőitől 50 koronát és a jelen rendelet 10. szakaszában említett helyiségek bérlőitől 100 koronát.

A lakásbizottságok ezen jövedelmét a tényleges iródi kiadásoknak és a bizottsági tagok utazási költségeinek fedezésére fordítják. A bizottság feloszlásakor fennmaradó készpénzösszeg adományképpen a községeknek jut a háború folytán elszegényedett községbeliek eltartására.

A községek kötelesek a megfelelő helyiségeket és személyzetet a lakásbizottságok rendelkezésére bocsátani és őket mindennel, ami a munkához szükséges, ellátni. A rendőrhatalóságok kötelesek a lakásbizottságokat határozataik végrehajtása körül minden tekintetben segíteni, a bíró pedig, ki a lakbérleli pereket másodfokon referálja, köteles a bizottságnak, meghatalmazottjainak és végrehajtó közegeinek egész munkásságáról havi kimutatást készíteni és ezen rendelőpontos végrehajtására felügyelni.

26.

Ki ezen rendelet előírását megszegi, 6 hónapig terjedő elzárással a hadirokkantak alapja javára 2000 koronáig terjedhető pénzbírsággal büntetetik.

Ezen vétségek kinyomozására és elbírására a rendőri hatóságok illetékesek, melyek nemcsak fejtegetés folytán, hanem hivatalból is eljárhatnak.

27.

Ezen rendelet intézkedései nem érvényesek új épületekre, melyeknek építése már megkezdett vagy ezen rendelet életbelépése után fog megkezdetni. Ezek bérbeadásánál mindenben a szabad rendelkezés elve fog érvényesülni.

28.

Ezen rendelet életbelépésénél minden ezzel ellenkező stb. törvényen, helyi szokásokon stb. alapuló rendelkezések hatályukat veszítik.

Ezen rendelet a hivatalos lapban való közzététel napján (1920 november 27.) lép hatályba és végrehajtásával az igazságügyi miniszter bizatik meg.

Becskerek közgazdasági élete.

A kultúra fokmérője nem mindig az, hogy hány könyvtár, színház, szórakozóhely van valamilyen városban, hanem a mai időkben talán inkább állnak az emberi kultúra terjesztésének szolgálatában a gyárak, nagy iparvállalatok és egyéb közgazdasági intézmények. Ez látszólag paradox, de látjuk, hogy a kapitalista társadalom intézményei folytán sokkal jobban kinevelte a nagy tömeg elrettelődését, harkészségét mint bármely könyv, vagy agitációs irat. És

Ebből a szempontból Becskereken

nagy sok a kivetni való, de neméljük, hogy talán a jövő kedvezőbb viszonyokat fog teremteni. Aki Becskerek utolsó két évtizedének történetét figyelemmel kísérte, valósággal meglepődik azon a lázas tenni akaráson, igyekezeten, amelyet a város a közelmúltban kifejtett. A fejlődés lehetősége előtt allunk. Csendes, álmos, átmeneti forgalomra berendezkedett helyből egy izzó, nem tudják, hogy milyen gazdagok is vagyunk már most is — ime készült, amely megszabadulva Te-

Természetes tehát, hogy minél gazdagabb valamilyen hely közgazdasági intézmények, annál nagyobb, általánosabb és hevesebb lesz a kereslete a tisztán a lélek élvezetét szolgáló vállalkozások iránt.

ciájától, tetterősen, önmagára utaltan dolgozni, alkotni kezdett. És Becskerek még jobban át fogja érezni, hogy milyen nagy kincset adott neki a természet a Béga-csatornában és még jobban ki fogja használni ezt az előnyt, szédületes a fejlődés lehetősége előtt allunk. Sokan vannak Becskereken, akik nem tudják, hogy milyen gazdagok is vagyunk már most is — ime készült, amely megszabadulva Te-

mesvár tulságosan erős konkurren-

városban...

Cukorgyár Részvénytársaság Veliki Becskerek.

A Cukorgyár Részvénytársaság cukorgyára Becskerek legnagyobb és általános közgazdasági szempontból talán legfontosabb gyára. A Nagybecskerek Gyártelep átlomás mellett fekszik és egész kis városrészt ad ki egymaga. A gyárhoz csatlakoznak a tisztviselő- és munkás-házak. A gyár tisztviselőinek és munkásai legnagyobb részének maga ad lakást is. A gyárnak a telepre vezet saját iparvágánya van. A Bégánál pedig villanyerőre berendezett két emelődaruj, amelyekről iparvágány vezet a gyárba.

A cukorgyár általában a legmodernebb gépekkel van felszerelve és teljesen a mai modern gyárpar szintjén áll. A maximális produktó képessége eléri az 1500 vagon cukrot. A gyár csak a kristálycukor előállítására van berendezve. Hogy termelési feladatának minél jobban és hasznosabban feleljen meg, a gyár saját kezelésében is foglalkozik repatermeléssel. Természetes, hogy az üzemben feldolgozásra kerülő cukorrépa mennyiség túlnyomó részét azonban a termelők szállítják be. A gyár jelenleg 1520 katasztrális holdon gazdálkodik, amelyből rendszeren 1000 hold cukorrépa vetés szokott lenni.

A cukorrépa termelésben és így a cukorgyár nyersanyaggal való ellátása dolgában az agrárreform óriási károkat okozott. A gyár szállítói elsősorban a nagybirtokokból kerültek ki. Az agrárreform pedig éppen ezeket a nagybirtokosokat parcellázta, másrészt a határ megállapítása következtében nagyon sok nagybirtokos román területre került, éppen azok, akik intenzíve foglalkoztak a cukorrépa termeléssel. Így a gyár minden átmenet nélkül elveszítette biztos szállítóinak majdnem egész sorát. A gyár termelése 1500 vagonról le is csökkent. Az ideai cukortermelése összesen csak 375 vagon.

Természetes dolog, hogy a gyár vezetősége előtt óriási munka áll, hogy újlag megszervezze az agrárreform következtében előállott kisbirtokokon a cukorrépa termelést. Ez a legnehezebb és a mai gazdasági viszonyok között szinte emberfölötti munka. Mert a mi népünk itt a környéken nincs még a mezőgazdasági kultúrának azon a fokán, hogy a cukorrépa termelést hasznosabban üzhesse. Egyrészt mert hiányzik neki a megfelelő gazdasági előismeretek, másrészt mert a repatermeléssel járó sok és fárasztó munkától irózik. Éppen itt van azután fontos feladata annak a mezőgazdasági kultúrának, amely meg kell, hogy tanítsa a földművest arra, hogy a répa termelése a föld megjavítása, a talajnak termékenyebbé tétele csakis kapás növények termelése által érhető el. Ezek között pedig anyagilag a legjobban a cukorrépa jövedelmez.

Ez annak a mezőgazdasági tudománynak szintén egyik tanulsága, amelyet a kisbirtokos eddig nem akart megtanulni. Ezzel volt vele szemben mindig előnyben a nagybirtok, mert a tudományos téren előállott újításokat, vívmányokat a nagybirtokos kipróbálta és bevállalásuk esetén egész gazdasági életét ennek megfelelően átalakította. A kisbirtokos azonban konzervatívabb léven, az ősihez való ragaszkodásnak csak a kárát vallotta mindig.

Ezt a tudományt az agrárreform sem fogja neki megadhatni, sőt minthogy rengeteg olyan ember is földhöz jutott, akinek eddig nem volt és akinek gazdasági ismeretei nemcsak hiányosak, de ugyszólván nincsenek is a termelésük legfőbb része tisztá kísérletezés. Mi azonban nem olyan időkben élünk, amikor a kísérletezésre tulsok időnk volna. Az egész világ élesekamraja kiürült. Minden állam óriási élelmézési bajokkal küzd. És minden országnak, ha fájó sebeit hamarosan gyógyulni akarja látni, minden erejével a többtermelésre kell feküdnie.

Ha a múltban a kisbirtokos nevelése el volt hanyagolva, annál többet kell ezért ma tenni. Azt a tapasztalás megmutatta, hogy a

könyvekkel, ismeretterjesztő olvasmányokkal nem sokra mehetünk. Mert elsősorban föl kellene ébreszteni a kiscgazdában az olvasás iránti szeretetet, mert az sincs meg benne. Nem marad tehát más hátra, mint a gyakorlati nevelés. Sok, nagyon sok gazdasági tanárt, tanítót, szakoktatót kell kiképezni, aki gyakorlati példával tudjon bizonyítani, tanítani. Az volna az ideális, ha minden falunak volna egy gazdasági szakembere, aki minden gazdasági kérdésben rendelkezésre állna a falu gazdáinak.

Ezek azok a szempontok, amelyeket az agrárreformnál tekintetbe kellett volna venni, illetve, amelyeket majd most utólag mégis csak meg kell csinálnunk, ha azt nem akarjuk, hogy egyik-másik életrevaló, jövedelmező gyár vállalatunk tönkremenjen. Minthogy eszizigetelten nem tudunk megállni, a világpiac általános helyzete a mi piacunkra is döntő befolyással bír. Ha pedig mezőgazdasági termelésünk hamarosan nem fog kielégítően működni, akkor a mi fiatal és eddig kitűnően bevált cukoriparunk hamarosan válság elé kerül. Nekünk pedig mindent el kellene követnünk, hogy éppen a cukortermelésünket fokozzuk, mert ebben az egy cikkben óriási ös-zegzet viszünk ki külföldre, amelyeket pedig okos és előrelátó gazdálkodással az országban tarthatnánk vissza és ezáltal javítanánk saját aktivitásunkon. Jugoszlávia évi cukorfogyasztása 8000 vagon, ami aránylag nagyon kevés, amennyiben megfelel egy 6 kilogrammos fejquotának. A termelésünk azonban nem több évi 3000 vagonnal és így 5000 vagon cukrot importálunk Csehszlovákiából. Az importált cukor ára 27—30 cseh korona között variált és így évenként egy és fél milliárd koronát viszünk ki külföldre cukorért. Ebből az összegből legalább a harmadnegyed részét a jövőben meg kell takarítanunk. Cukorgyáraink vannak, modernek, kitűnően vannak berendezve. Elsősorban szakemberek veze ese alatt állanak és így minden kellékük megvan ahhoz, hogy sikerrel állják a versenyt. Most már természetszerűleg az államnak kell minden lehetőséget elkövetnie, hogy a cukorgyárak létfeltételének szükséges alapot megteremtse. Ez annál is inkább kötelessége, mert hiszen az állam rendelkezik feltétlenül a cukorgyárak termelőivel. A cukorgyárak csak engedéllyel adhatják a cukrot annak, akinek az állam vásárlási jogot ad. Hiszen a cukortermelés fokozása adózási szempontból is saját érdeke az államnak. Ma ugyanis a cukor eladási ára a gyárakban 48 korona kilónként, ebből az összegből az állampénztár adó címén 16 koronát kap. Ha tehát a termelés fokozásának a lehetősége meg van adva, úgy az államnak ez az adójövedelme is a termelés arányában nőni fog.

A becskerei cukorgyárnak kétszáz állandó képzett munkása van. A szezonban azonban, amikor a tulajdonképpeni gyári munka folyik, ezerre nő meg. Állandó tisztviselőinek száma meghaladja a negyvenet, Szociális szempontból a gyár igazgatósága mindent elkövet, hogy úgy a tisztviselők, mint a munkások anyagi helyzetét kényelmessé tegye. Mint említettem, a legtöbb tisztviselőnek és munkásnak a telepen van a lakása, amelyhez fűtés és világítás is jár. A gyár kedvezményes áron ad át a tisztviselőinek mindennemű élelmiszert, kenyérmagvakat. Tejgazdaságot tart fenn, amelytől minden tisztviselő és munkás családtagonként fél liter tejet kap kedvezményes áron. Ugyancsak maga a gyár látja el alkalmazottait kedvezményes áru cukorral. Tisztviselői azonkívül nyugdíj jogosultak, amennyiben minden tisztviselő tagja az összes cukorgyárak központi nyugdíjgyűlének Prágában.

A becskerei cukorgyár vezetése ma a legjobb kezekben van és minden garancia megvan arra nézve, hogy emellett a szakszerű és gondos kereskedelmi és műszaki vezetés mellett az ország legkiválóbb gyár vállalatának maradjon meg, mint aminő a múltban volt.

Torontáli mezőgazdasági gépipar, vas- és fémöntőde r.-t. (Ezelőtt. Bürger & Grünwald).

Torontál vármegye lakossága, mint túlnyomóan mezőgazdasággal foglalkozó, régen érezte már szükségét egy modern, jó felszerelésű mezőgazdasági gépgyártó és gépjavitó-műhelynek, amely a kor színvonalán állva képes legyen kielégíteni gazdaközönségünk igényeit. Ennek a várakozásnak teljesen megfelelt a Torontáli mezőgazdasági gépipar, vas- és fémöntőde r.-t. gyára.

A gyár a szakmába vágó legmodernebb gépekkel van berendezve. Hatalmas kupola vasöntődéje és fémöntődéje pedig látványosság számba megy. Ehhez hasonló berendezése sok nagy városbeli gyárnak sincsen. Ez a modern és minden ízében a mai technikai haladásnak szolgálatában álló felszerelés és berendezés teszi lehetővé, hogy a gyár a legfinomabb, legkomplicáltabb és a legprecízebb szakmabeli munkákat is el tudja készíteni. Nemcsak egyes jelentéktelen javításokra van berendezve, de mindennemű gőzgepek, motorok, mezőgazdasági és ipari gépek alkatrészeinek öntését és kidolgozását, gőzgepek, motorok hengerfúrását el tudja készíteni. Rajz vagy modell után bármilyen vas- és

fémöntvényt készít nyersen vagy teljesen kidolgozva. Kályharostély betéteket, különféle kereskedelmi öntvényeket készít. Kez-, lab- és erőhajtásra berendezett tengermorzsolókat és darálókat gyárt. Mindennemű szivattyúk gyártására is be van rendezve. Gépjavitó-osztályában szavatosság mellett javít bármely mezőgazdasági vagy ipari gépet. Gazdagon felszerelt raktárából mindennemű kovacsanyaggal, gömb- és lapos vassal, hengerelt vaslemezekkel látja el a helyi ipart. A gyár mindig tart gyárilag javított gőzcséplőgarnitúrákat, új és használt motorokat s mindenteljárta mezőgazdasági és ipari gépeket raktáron.

A Torontáli mezőgazdasági gépipar, vas- és fémöntőde r.-t. Bürger és Grünwald cég neve alatt alakult meg 1905-ben. E cégtől vette át 1918-ban a Torontálmezei Takaré- és Hitelbank a gépgyárat, hogy részvénytársasággá alakítsa át. Kezdő alaptőkéje 600 ezer K volt, amely azóta már egy millió koronára növekedett. A gyár Grünwald Sándor ur, volt tulajdonos műszaki vezetése alatt első pillanattól kezdve hézagpótlóan, fényes eredménnyel működik.

Krausz Gyula motorerőre berendezett gép-, motor- és autójavitó-műhelye. Telefon 329.

Beeskereknek ez a legfiatalabb ipartelepe alig egy hónapja nyílt meg és máris a legszebb eredményeket képes felmutatni. A műhely november 15-én nyílt meg a Gundulityeva (Toldy Ferenc) utca 7. szám alatt, a dohánybeváltó hivatal mellett. A legmodernebb gépekkel van felszerelve, a legfinomabb és legkomplicáltabb munkák elvégzésére van berendezve. A műhelynek saját villanytelepe van és így a nap minden szakában dolgozik és eszelekvőképese. A műhely elvégzi mindenféle gépjavitásokat. Vállal mindennemű vas- és fémműntést, vas- és fémmegmunkálást. Autojavításokat azonnal eszközöl. Komplette vízvezeték szereléseket, javításokat vállal.

A műhely a volt városi vágóhídi főgépésznek, Ágoston Edének vezetése alatt áll, akinek kiváló szakképzettsége elég garancia az üzem modern, jó és szakszerű vezetésére. A Krausz Gyula motorerőre berendezett gép-, motor- és autójavitó-műhelye teljesen modern új rendszerű gépeivel és felszereléseivel egyike Beeskerek legszebb és legproduktívabb kisebb ipartelepeinek, amely rövidesen meg fogja üzemét nagyítani, hogy a vele szemben fellépő nagy keresletnek eleget tehessen.

Nagybeeskereki Bőrgyár Basch és Kurländer.
Tulajdonos: Basch Rudolf.

Beeskerek kereskedelmi és ipari életének mindig az adta meg sajátos karakterét, hogy kereskedőink és iparosaink mindig arra gravitáltak, hogy városunk és megyénk gazdag természeti kincsét ne kelljen idegenbe vinni, hanem hogy itt helyben mi magunk dolgozhassuk föl. Ez a gondolat volt a szülője annak a — Beeskerek arányaihoz mérve — sok és igen érdekes gyárnak és iparvállalatnak, amelyek Beeskerek közgazdasági életét olyan hatalmas arányban fellendítették.

Ilyen érdekes vállalkozás a Beeskereki Bőrgyár is, mely 1920-

ban alakult és amelynek Basch Rudolf a tulajdonosa. A gyár még nagyon fiatal ahhoz, hogy szédítő eredményekkel dicsekedhessenek, de máris elismeréseméltó az a munka, amit végzett. A bőrfeldolgozás technikájának legmodernebb gépeit hozta meg Németországból, aig néhány hónapja, hogy megérkeztek. A technikai vezetése a gyárnak kifogástalan, amit bizonyít az a sok szép és értékes anyag, amely a gyár saját termelése és amely szakemberek szerint egyenértékű bármely külföldi vállalat árujával.

Téglagyári és Építőipari Részvénytársaság.

A Téglagyári és Építőipari Részvénytársaság cég alatt ma a királyság egyik legnagyobb téglagyári vállalkozása szerepel. A vállalat, amely tulajdonképpen a két legnagyobb beeskereki téglagyár összeolvadásából keletkezett, 1917-ben alakult. A Torontáli Agrár-bank Részvénytársaság ebben az évben vette meg a vállalat alapját azzal, hogy megvette a Stagelschmiedt János és József téglagyárát, majd 1918. év tavaszán ugyancsak megszerezte a Klein Bernát-féle téglagyárát és a két gyárat Téglagyári és Építőipari Rt. cég alatt egyesítette. A vállalat egy millió korona alaptőkével alakult meg, de ezt már két ízben emelte föl, úgy, hogy alaptőkéje ma már két millió 250 ezer korona, a különféle tartalékokkal együtt pedig négy millió korona.

A gyár területe egész kis városrészt tesz ki. A teljes üzemi kihasználás mellett egy időben tíz millió téglát és cserepet képes produkálni. Minthogy azonban az utolsó években több mindenféle ok gátolja a munka

teljes és zavartalan menetét, nem állít elő többet hét millió téglánál és cserepnél. A gyár speciálitását képezi az ugynevezett francia horonycserepek gyártása, amelyet két típusban állít elő, a Stagschmiedt- és a Klein féle szabadalmak szerint. Ezeknek a cserepeknek a régi időkben egész Magyarországon és Ausztriában elsőrangú nevük volt. Az ország legtávolabbi részeibe szállították ezeket a cserepeket. Ausztriában, Boszniában kitűnő piaca van a gyárnak. A gyár elsőrangú közgazdasági tevékenységét azonban csak ezután fogja igazában teljesíteni, amikor a konszolidáció munkája nyomán életre kell kelnie az építkezési kedvnek. Akkor bizonyára még értékesebb lesz az az óriási nemzeti vagyon ami ebben a kitűnő vállalatban fekszik.

A Téglagyári és Építőipari Részvénytársaság teljes üzemben 400 embert foglalkoztat. Állandó tisztviselőinek száma három. Állandó havi munkása 50 van, akik számára a vállalat telepén, ötven rendes munkáslakóház van építve.

Első torontáli gyapjufonó és harisnyakötő-gyár r.-t.

A Nagybeeskereki Népbank Részvénytársulat égisze alatt alakult meg 1919-ben 250 ezer korona alaptőkével az Első torontáli gyapjufonó és harisnyakötő-gyár részvénytársulat, de már 1919-ben felemelték az alaptőkét 500 ezer koronára, majd 1920-ban egy millió koronára.

A gyár különösen gyapjuharisnyák, kötött kabátok, sweaterak, sálak és sapkák előállításával foglalkozik, amelyeket kitűnő minőségben, izléses formákban és decons színekben gyárt. A kereskedői forgalomban ma alig van más gyártmány mint a Gyapjufonó gyaré. Ez a nagy kereslet bizonyítja éppen, hogy a gyár produktumai elsőrangú voltuknál fogva sikeresen kiállják a versenyt a hasonló vállalatok áruival.

A gyár legújabb pamutárak feldolgozására rendezkedik be. Rövidesen meg fognak érkezni a gyár által Németországból rendelt új gépek és az új osztálya a

gyárnak rövidesen meg fog nyílni. Ez nemzetgazdaságilag is roppant fontos esemény lesz, mert ez lesz az első pamutkötőde egész Jugoszláviában.

A gyár állandóan harminc munkást foglalkoztat, akiknek szociális igényeit is igyekeznek kielégíteni. Ez a gyár volt például az első az egész ország területén, amely kimondotta, hogy a munkásainak a jövedelem bizonyos hányadában részesedési jogot ad. És ezzel az elintézésel a gyár is meg van elégedve, a munkások is. A munkások nagyobb ambícióval és kötelezettségudással végzik el a munkájukat, mert tudják, hogy amerikázással csak maguknak ártanak. A gyár vis ont tanult, gyakorlott és állandó embereket nyer így, akiknek a munkája is szebb és tartósabb. Általános szociális szempontból a gyár vezetőségét ezért a kor szellemét megértő lépésért a legnagyobb elismerés illeti meg.

„Ambrózia“ cukorka-, keksz- és konzervárugyár r.-t. Veliki Beeskerek.

A Nagybeeskereki Takarékpénztár, a Közgazdasági Bank és a Gazdasági Részvénytársaság 1917-ben a régi Holländer-féle cukorkaárugyár átvételével alapították meg közösen az „Ambrózia“ cukorka-, keksz- és konzervárugyár részvénytársaságot. Az „Ambrózia“, amely 1 millió kétszáz ezer korona alap tőkével indult, hihetetlenül rövid idő alatt a virágzásnak bámulatos fokára jutott. Nagy része van ebben a gyár kiváló technikai felszerelésének. A legmodernebb gépekkel felszerelve teljesen versenyképes állapotban nyílt meg. A gyár egyik specialitásának, a keksznek a sütésére például olyan sütőkályhája van, mint amilyen kevés nagy világvárosi cukorkaárugyárnak. Ennek a kitűnő technikai felszerelésnek és a gyár kiváló technikai vezetőjének köszönhető azután az az óriási eredmény, amelyet a gyár ma felmutat.

Az idei karácsonyi piacon méltó feltűnést keltettek nemcsak nálunk, de az ország minden részében az „Ambrózia“ cukorkakülönlegességei. Nemcsak a kiállítás csinoságával és izlésével lepték meg az embert, de a kitűnő minőséggel is. Ugy a kiállítás egyszerűen izléses módja, mint a minőség finomsága hozza aztán magával, hogy az „Ambrózia“ termékei ma kiállják a versenyt a hírneves külföldi cukorkagyárakkal. A királyságban pedig versenytárs nélkül áll, amit bizonyítja az a tény, hogy az ország minden részében a legmesszebb vidékeken is nyílt piaca van az „Ambrózia“ cukorka-, keksz- és konzervgyártmányainak. Sajnálatra méltó csak az a tény, hogy a cukor mai túl magas ára miatt a gyár nem fejtheti ki egész munkateljesítő képességét. Ma ugyanis körülbelül a gyárnak csak a fele van üzemben, a nyersanyag abnormisan nagy ára miatt.

A cukorka- és kekszgyártáson kívül az „Ambrózia“ még konzervgyártással is foglalkozik. Ezidő szerint kiváló minőségű gyümölcsmarmeladokat készít, amelyek minőség tekintetében joggal sorolhatók az „Ambrózia“ többi gyártmányai mellé.

Gyapjuipar r.-t.

A Gyapjuipar r.-t. alapításának gondolata kétségen kívül a legpraktikusabb és legéletrevalóbb közgazdasági eseménye Beeskereknek. A külföldről nem importálható és esetleges import esetén horribilis áru szövetek adták meg az eszmét a gyár létesítésére és ez tette a Gyapjuipar részvénytársaságot olyan életképessé és egész működését versenyképessé. Nekünk, akiknek műunkban volt a szövetgyár munkáját és produktumait figyelemmel kísérni, örömeinkre és elégtételünkre szolgál az a kiváló haladás, amelyet a gyár rövid két évi fennállása alatt tett.

A kiváló szakemberek vezetése alatt álló gyár ma már annyira kitűnő minőségű és izléses színösszeállítású szöveteket gyárt, hogy bátran kiállja a versenyt a külföldi gyárakkal. A tiszta gyapjuból előállított szövetek úgy az izléses színösszeállításukkal, kitűnő minőségükkel és olesóságukkal annyira és oly gyorsan hódították meg a közönséget, hogy ma már ezer és ezer férfi és nő viseli a beeskereki szövetgyár termékeit. A szövetgyár mindent, kezdve a gyapju tisztításától maga végez el. A gyapju tisztítása, festése, fonása, végül

a fonalakkól való szövés munkája annyira érdekes, hogy laikus ember nem győzi ezt az érdekes munkát eléggé csodálni. A gyárban megszöött szöveteket appetitrozzák, géppel lenyírják, hogy a gyapju bolyhosságát elveszítse, majd géppel kivásalják és teljesen kész az áru.

A legnagyobb elismerés illeti a gyár vezetőségét, hogy Beeskerek közgazdasági életét ezzel a fontos iparteleppel élénkítette és gazdagabbá tette. A város ipari életének nemcsak határozott nyeresége ez a gyár, de büszkesége is és legkiválóbb bizonyítéka annak, hogy városunk kereskedőiben és iparosiban van invenció, tehetség, modern érzék.

A Gyapjuipar r.-t. 1919-ben alakult meg. Gyára a Béga mellett fekszik, néhány száz lépéssel a városi közigazgatás mögött. Teljesen modernül, a kor igényeinek megfelelően van felszerelve. Amint értesülünk a gyár a jövő évben programjába veszi a kézzel eszmézt szőnyeggyártást, amelyeket azelőtt a „Beeskereki Szőnyeggyár” készített.

Beeskereken a gyár bizományi lerakata Tóth József szabónál van az Alexandrova (Hunyádi) utcában.

Közgazdasági Bank

Beeskerek városának egyik legagilisabb, legéletrevalóbb pénzintézete, amelyhez az utolsó évek legtöbb és legjobb működő vállalatának, kereskedelmi és ipari intézményeinek alapítása és létesítése fűződik. Helyes és ügyes kereskedői érzéssel mindig meg tudta érezni a kereskedelmi és ipari élet mely terén kellene helyes intézményekkel gazdagítani közgazdasági életünket. Éppen ennél az érzékénél fogva vállalatát egészséges, biztos alapokon nyugszanak és virágzásukkal tanúságot tesznek az anyaintézet helyes és jó gazdasági vezetéséről.

A Közgazdasági Bank 1902. évben alakult 200 ezer korona alaptőkével. Azóta emelték már az alaptőkét, amely ma meghaladja a 800 ezer koronát. Tartalék-alapjai pedig az 500 ezer koronát. Az utolsó évek majdnem minden nevezetesebb közgazdasági mozgalmában és köz- és magánpénzügyi tranzakciójában résztvevő a Közgazdasági Bank. A Nagybeeskereki Takarékpénztárral együttesen alapította meg a Gazdasági Részvénytársaságot, a Volta műszaki és villamosági részvénytársaságot, az Ambrózia cukorka-, keksz- és konzervgyár részvénytársaságot. Önálló alapításai közé tartozik a Talajművelő részvénytársaság, a Torontáltordai Néptakarékpénztár, a Pancsovai Gazdasági Részvénytársaság, az Exquisit ecet- és likörgyár részvénytársaság, amely utóbbi vállalat egyelőre ugyan a forgalmi viszonyok nehézsége folytán nem vehette fel üzleti tevékenységét, de amint a szabad forgalom helyreállítatik, megkezdí fontos közgazdasági szerepét.

A bank számos nagybirtokot parcellázott. És még számos nagyvállalata van keletkezésben, amelyek a szabad forgalom beállta után fogják működésüket megkezdni és új irányt fognak adni Beeskerek fejlődő gazdasági életének. A Közgazdasági Banknak saját kétemeletes palotája van, amelyben külön pénzváltó tizletet is tart fenn.

Gyógynövény Részvénytársaság.

Vidékünk eléggé gazdag gyógynövény flórájának hasznosítása és a különben más keresetre képtelen öregebb emberek, gyermekek kenyérkeresethez való juttatása adta az impulzust 1917-ben a Gyógynövény részvénytársaság megalapításának. Természeti kincseink, amelyeket a gyógyszerészek pénzrel fizettek meg értéktelenül pusztultak el addig, amíg a Gyógynövény r.-t. nem karolta föl az ügyet és teremtett piacot az értéktelennek hitt vadon termő növényeknek. Igazi nemzetgazdaságtani haszna a társaság munkájának azonban nem ebben van, hanem ott, hogy száz és száz gyermeknek, öreg embernek, rokkantnak adott kenyeret a kezébe akkor amikor a legtöbb helyen az igazi kenyérkereső nem tarthatta el az övét. Igazi nevelői munkát végzett, mert megtanította az egyszerű embereket a természet szeretetére és megismerésére.

A Gyógynövény r.-t. eszméje a gyakorlatban kitűnően vált be. Igazi életképességéről, gyakorlati ügyességéről akkor tett tanúbizonyságot, amikor 1918-ban megszerezte Szerdahelyi Károly begaszentgyörgyi gyógynövényfeldolgozó telepét. Szerdahelyi telepét európaszerte ismerik mint feltétlenül megbízható, elsőrangú gyógynövény raktárat és így a Gyógynövény r. t. igen előnyös helyzetbe jutott, hogy az általa gyűjtött árut a saját telepén dolgoztathatja föl a gyógyszerészi kívánalmaknak megfelelően. A Gyógynövény r.-t. igazgatósága és központi telepe Beeskereken, a feldolgozó-telep pedig Bégaszentgyörgyön van.

A Gyógynövény r.-t. a jelenben gyógynövények gyűjtésével, feldolgozásával foglalkozik. Kicsinyben, feldolgozott árukkal ellátja a gyógyszerészeket, drogueriákat. Nagyban pedig, szárított áruval ellátja a külföldet és rövidesen már is elismerést szerzett magának pontos, lelkiismeretes és megbízható munkájával.

A Gyógynövény részvénytársaság a legjobb példa arra, hogy tudással, kellő szakértelemmel és szorgalommal hogyan lehet a nemzeti vagyont gyarapítását előmozdítani.

Nagybeeskereki Népbank Részvénytársulat.

Egyike a legkomolyabb és legszolidabb pénzintézeteknek. 1882-ben alakult szövetkezetként, de már 1887-ben 200 ezer korona alaptőkével átalakult részvénytársulattá. Alaptőkéjét 1910-ben 300 ezer koronára, 1918-ban 500 ezer koronára és végül 1920-ban egy millió koronára emelte föl.

Az alaptőkének ez az üzleti élet szerinti szinte — mondhatnók — szükségszerűen bekövetkezett fölemelése a legjobb bizonyítéka az intézet komoly, szolid munkájának. Csakis a reális életre bázisozott vállalkozásaival, komoly, céltudatos kereskedői munkájával a bank nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a beeskereki gazdasági élet szolidnak, biztosnak épült föl. Ez a legnagyobb dicséret, amelyet az intézet és a vezetőségéről el kell mondani. El kell mondani azért, mert az ő munkájuk tette lehetővé, hogy Beeskerek közgazdasági élete ma is — alig némi akadállyal — olyan rendezetten, bizalmatkitően folyik tovább, mintha nem is zudultak volna rá megsemmisítő viharok.

A bank alapítása óta éber szemmel ügyelt arra, hogy a közgazdasági élet milyen kívánalmait teljesítenek még városunkban és milyen módon volna a kereskedelem és ipar fokozható. E célt szolgálja a bank minden alapítása. Áruosztályt létesített a fűszer- és gyarmatárura. A vállalkozás kitűnően bevált. Az áruosztály rövid fennállása után már is nagyobb alapokra helyezkedik. A Pariska-utcában éppen néhány nappal ezelőtt készültek el a megnagyobbodott osztály berendezési munkálataival. Hézagpótló intézmény a Knez Pavlova (Kinizsi)-utcában levő gazdagon felszerelt rövid- és kézműárúosztálya, amely ma egyike Jugoszlávia legnagyobb nagybani üzleteinek.

Faosztálya van a Novák és Társai cég név alatt a Krunszka-utea elején. Ezenkívül foglalkozik az intézet a bankszakma minden ágával. Az intézetnek legjelentősebb és általános gazdasági szempontból legkiválóbb alapítása az Első torontáli gyapjufonó- és harisnyakötőgyár részvénytársaság.

Nagybecskereki Takarékpénztár.

A torontálmegyei közéletben szerepet játszó vezetőkörökben merült föl először az a terv 1872-ben, hogy a megye elhanyagolt gazdasági és hiteléletének megszilárdítására és fejlesztésére egy szolid, tőkeerős takarékpénztárt kellene létesíteni. A tervet csakhamar követte a gyakorlati kivétel és 1872-ben meg is alapították ezt a takarékpénztárt a „Nagybecskereki Takarékpénztár” cég neve alatt. Most már 48 éve áll fenn az intézet, amely egész idő alatt hű maradt vallott programjához: a gazdasági élet kiépítéséhez megadni a módot, segédkezet nyújtani és a közöniséget a takarékosagra nevelni. Szerencséskezű, gondos vezetői mindig alkalmazkodni tudtak a mindenkorai viszonyokhoz.

A háboru nehéz éveiben, a háboru okozta krízisben is a régi, jól megalapozott üzleti bázisán meg tudta tartani a gazdasági életben vezető szerepét. Gondos körültekintő munkája folytán ma is nevezetes szerepet játszik városunk gazdasági életében és megvan rá minden remény és lehetőség, hogy existenciája biztosítva legyen a jövőben is. Az intézet bizonyára meg fogja találni rá a módot, hogy az új regimé alatt is kielégítően és hasznos módon működhesse gazdasági életünk javára.

A Nagybecskereki Takarékpénztárnak ma egy millió 600 ezer korona alaptőkéje és 800 ezer korona tartalékalapja van. Saját intézeti székháza van, amely a város legszebb és legforgalmasabb helyén fekszik, óriási értéket képvisel. Jugoszlávia minden nevezetesebb piacával élénk összehatást tart fenn. A külföldi piacokkal is tevékeny üzleti érintkezésben áll és ezzel a zavartalan pénzforgalom lebonyolítását teszi lehetővé.

A becskerei helyi ipar és kereskedelem kívánalmait is élénk figyelemmel kíséri és igyekezett buzdítólag, támogatólag sietni egyes intézmények gyámoltására. A helyi gazdasági élet nem egy virágzó alkotását köszönhetjük a Nagybecskereki Takarékpénztár ügyes és céltudatos munkájának. Így a Közgazdasági Bankkal egyetértőleg alapítják meg a Gazdasági Részvénytársaságot, amely minden ízében erős, modern intézményé nőtte ki magát. A „Volta” műszaki és villamosági részvénytársaság és az „Ambrózia” cukorka-, keksz- és konzervgyár részvénytársaság szintén az intézet alapításai. Ezek a tények a legerősebb bizonyítékai annak, hogy az intézet teljesen hivatása magaslatán áll és hogy gazdasági életünk kifejlődésére és megszilárdítására köztül a Nagybecskereki Takarékpénztár kiváló munkát végzett a múltban és fog végezni a jövőben is.

Srpska Zadružna Banka.

A Srpska Zadružna Banka a Vajdaság egyik legrégebb és legelőkelőbb pénzügyi intézete közé tartozik. 1872-ben alakult meg szövetkezeti alapon elég szerény tőkével és 1906-ban alakult át részvénytársasággá, amelynek ma 12 millió korona alaptőkéje, 7 millió korona tartaléka van. Ipari és kereskedelmi telepein az emberek ezreit foglalkoztatja. Saját palotái és hazai vannak. Egész kis kereskedelmi flottát jarat a Dunán és tisztviselőinek számából kitelne egy kis brigád. 1872-től 1920-ig és ami a két évszám között esik, az a 48 év olyan óriási produkciót mutat föl, ami minden egyéni véleményelő eltekintve tiszteletreméltó, mennyi és milyen óriási céltudatos munka, milyen nagyfokú energia, üzleti éleslátás és helyes kereskedelmi érzék kellett ahhoz, hogy a szerény szövetkezeti keretből a mai bankóriássá fejlődjék, azt legjobban azok tudják értékelni, akik szakemberek. Ásik előtt a Zadružna Banka sikere tehát kétszerte olyan imponáló, mint a nagytömeg előtt, amely a modern pénzügyi intézet kialakulásának szövevényes mikéntjét nem igen képes megérteni.

A Zadružna Banka vállalkozásai behálózzák a királyság egész területét és fiatalos életerejével, vállalkozó szellemével, okos üzleti politikájával mindenütt élénk közgazdasági munkára serkenti a környeket. **Központja:** Újvidéken van. **Fiókjai:** Veliki Bečkeren, Perlaszon, Titelem, Pa-

lánkán, Apatinban és Mitrovicán. Ipari telepei vannak Apatinban és Titelem. Mindkét helyen téglagyár. **Fakitermelése** van a Szerémségben, ahol óriási erdősegeit értékesíti. **Fiókjai** vannak Újvidéken, Veliki Bečkeren, Mitrovicán és Perlaszon. **Fűrésztelepe** van Pettauban (Szlovénia). A banknak saját gőzhajója és egy tizenkét uszályból álló kereskedelmi flottája van.

Veliki Bečkeren a bank 1920 április 1-én létesített fiókintézetet. Erre a célra megvették a Demkó-családtól a volt „Pesthez” címzett egyemeletes palotát, amelynek azóta óriási anyagi áldozattal teljesen átrenováltak, sőt az egész földszintet a szükségnek megfelelően belsőleg átépítették. Az épület ma előkelő, iparművészeti kézzel való belső díszítésével és berendezésével és harmonikus, a szemre jól ható modern homlokzatával egyik látványossága Bečkerenek. A legnagyobb elismerés illeti a pénzügyi vezetőségét, hogy megértő szemmel és az anyagiakat nem sajnálva, létesítette új bankpalotáját, mert ezzel lényegesen hozzájárult Bečkerenek amugy is gyér szép épületeinek szaporításához és az általános józóság emeléséhez. Mert a széperék nevelése a tömegnél szintén fontos közgazdasági és általános emberi érték.

A becskerei fiókintézet a bankszakma minden ágával foglalkozik. Áruszállításnak, fatermeskedésnek és gabonaosztály is van.

Torontálmegyei Takaré- és Hitelbank.

A Torontálmegyei Takaré- és Hitelbank a megye legrégebb pénzügyi intézete. 1867-ben alakult 30 ezer forint alaptőkével. **Torontálmegyei Takarékpénztár** cég alatt. Kis alaptőkéje következtében jó ideig csak nagyon szerény keretek között tudott mozogni. 1871-ben megváltoztatta az intézet cégét **Torontálmegyei Takaré- és Hitelbank-ra**. A hetvenes évek gazdasági pangása után egyszerre újult erővel lendült föl a közgazdasági élet. Ebből a nagy alapozó munkából derekasan vette ki a részét a pénzügyi intézet. Fellendülését, akcióképességét mi sem mutatja jobban, mint gyors egymásutánban teljes sikerrel keresztül vitt tőkeemelései 1881-ben felemelte alaptőkéjét 100 ezer forintra, 1900-ban 200 ezer koronára, 1906-ban 600 ezerre, 1907-ben 800 ezerre, 1910-ben egy millió 500 ezer, 1907-ben egy millió 800 ezer koronára, jelenleg pedig saját tőkéi 4 millió koronára rugnak.

Ötvenhárom éve áll fenn a Torontálmegyei Takaré- és Hitelbank és ez idő alatt okos, előrelátó üzleti politikájával, egyenes, megbízható üzletmenetével, alkalmazkodva az idők

kívánalmaihoz, a szerény keretek közt megindult kis takarékpénztárból Bečkerenek egyik legelőkelőbb pénzügyi intézete lett.

Az intézetet alapításában és vállalkozásaiban mindig bizonyos előkelő rezerváltság jellemezte, amely megszerezte neki a pénzügyi világ osztatlan bizalmát. Céltudatos üzleti politikájával sohasem tévesztette szem elől részvényeseinek érdekeit mellett városunk közgazdasági érdekeit sem. Sokban hozzájárult Bečkerenek fejlődéséhez és városunk virágzó közgazdasági múltjának egy nagy része összeforrott a Torontálmegyei Takaré- és Hitelbank történetével.

Gyönyörű székhatat épített magának, amely díszére válik városunk főutcájának. Szociális feladatait tisztviselőivel szemben is a legméltányosabban igyekezett megoldani akkor, amikor a rendes nyugdíjintézmény mellé egy nyugdíjpótló alapot létesített tisztviselői számára.

A Torontálmegyei Takaré- és Hitelbank fiatal energiával áll a mai nehéz pénzügyi és gazdasági életben is és bizonyára éppen olyan megbízhatóan és pontosan fogja teljesíteni a feladatait a jövőben is, mintahogy eddig tette.

Hazai Malomipar Részvénytársaság.

A bánáti magasórleű malmok egyik legnagyobbja és legmodernebbje a Hazai Malomipar r.-t. malma. Hatalmas arányával, modern felszerelésével, gigantikus malomtechnikai csodáival méltán egyike a Bánát leghíresebb üzemének. A malmot 1917-ben alapították 4 millió korona alaptőkével, amelyet azóta 12 millióra emeltek fel. Örlőképessége 12 vagon, szerelés alatt áll az örlőképességnek 16—20 vagonra való átalakítása. A malomnak napi 18 vagon teljesítményű tengeriszárítója is van. Gabonasilonja 800, lisztrakttárai pedig 400 vagon befogadóképességűek.

A malmot teljesen a legmodernebb malomtechnikai újítások felhasználásával szerelték föl. A gépház és a malomüzem teljesen automatikusan működő Sprinkler-rendszerű tűzoltóberendezéssel van ellátva, amely tűz esetén pillanatok alatt víz alá helyezi az egész üzemet. Mindemellett a gyárnak magának is van egy nyolc tagból álló saját tűzoltóosztagja, amely állandóan szolgálatot teljesít. A gyár a saját maga üzemében tart fenn lakatosműhelyt és gépjavitóműhelyt 12 lakattal, asztalosműhelyt, kovácsműhelyt, zsákvarródat, úgy, hogy minden ipari szükségletét a malom a maga kezelésében végezheti el. A malomnak saját villanytelepe van. Az egész üzem hajtóerejét egy 850 és egy 120 HP gőzgép adja.

A malom állandóan 30 tisztviselőt és 300 munkást foglalkoztat, akiket az igazgatóság ingyen liszttel lát el. Kedvezményesen áron kapnak fát, élelmiszert a lehetőséghez képest. A malom külön gyári orvost tart. A jövő év folyamán a munkásság számára hatalmas munkásbédliót építenek. A gyár szomszédságában telkeket vettek meg, amelyen idők folyamán tisztviselői és munkáslakásokat fognak építeni. A malomnak saját iparvágánya van, amely a Bečkerenek-Bégapart színhálózatba kapcsolódik. A Béga felőli oldalon pedig most készültek el az új hajórakodók.

A Hazai Malomipar r.-t. malma Bečkerenek közgazdasági életének egy olyan jelentős faktora, amely gazdasági életünk nagy hatással van.

Heller-malmom Részvénytársaság Veliki Becskerek.

A Bánát közzgazdasági életében elsőrangú szerepet játszik a malomipar. Az acélos bánáti búzának legkiválóbb feldolgozóit maguk a bánáti malmok voltak, amelyek nem kevésbé járultak ahhoz, hogy annakidején a magyar liszt világhírű nevet tudott magának megteremteni. Reméljük, hogy ezt az elismerten jó nevet malmaink fokozott munkájukkal a jövőben is meg fogják tartani.

Nemcsak a jelenben, de a múltban is Becskereknek élénk terménypiacja volt. Ez a tény indította a malomszakembereket arra, hogy városunkból híres malomvárost alakítsanak. Ebben a munkában volt uttörő Heller Dávid, aki 1910 július 1-én helyezte üzembe a Heller-féle malmalmot éppen abban az időben amikor a malomtechnika odafélfelődött, hogy új technikai berendezésekkel bebizonyította, hogy a félmagas őrlésű malmok nemcsak hogy ugyanolyan értékű őrlémenyeket tudnak előállítani mint a magas őrlésű malmok, hanem bizonyos tekintetben a félmagas őrlésű malmok lisztje jobb is.

A Heller-malmalmot 1910-ben alapították szerény tőkével Heller Dávid, Moldoványi László és Lafleur Antal, Moldoványi László és Társai cég néven. Tizenöt havi fennállás után, amely idő alatt a malom kitűnően bevált, Heller Dávid barátságos uton megvette a két társtulajdonos részét, akik konzervatív üzletvezetésükkel nem voltak képesek a malom modern fejlődését elősegíteni és azt 1912 október óta „Nagybecskereki Die-

selmotor Hengermalom Heller Dávid" cég alatt egyedül vezette.

A malom e cég alatt vezetett 1917 ig. A malomipar terén támadt újítások, amelyeket a Heller-malom mindig élénk figyelemmel kísért, szükségessé tették ezidőben, hogy nagyobbanyu átalakításokat, tökéletesítéseket végezzenek, amellyel a malmot modernebbé, termékeit minőségileg még jobbá tegyék. És mint-hogy ez nagy tőke befektetését tette szükségessé, elhatározták, hogy a malmot 500 ezer korona alapítőkével részvénytársasággá alakítják át. A malom menete egyre nagyobb lendületet vett, úgy, hogy már 1919-ben 750 ezer koronára, majd 1920-ban egy millió 250 ezer koronára emelték föl az alapítőkét. Ez utóbbi évben alakították át egyúttal a malmot az eddigi olajmotor-járatról gőzerőre. A malom ma a legmodernebb gépekkel van felszerelve. Lisztje és egyéb malomtermékeinek messze földön nagy híre van, úgy, hogy közönsége nem morúl ki Becskerek városában, hanem a messze körülöttünk fekvő falvak népe is innen fedezi szükségletét.

A Heller-malmom öröképessége ma 2 és fél vagon buza és egy és fél vagon tengeri, árpa és más gabonaféle. Állandóan husznál több munkást és 7 tisztviselőt foglalkoztat. Vezető-ége a következőkből áll: Vezérigazgató: Heller Dávid. Igazgatósági tagok: Csah Nándor, dr. Gavrija Emil, Heller Mór, Kövesi Emil, Losza Zsigmond és Szávits Iván.

Bánáti Malomipar Wolf és Társai Lázárföld.

A Bánáti Malomipar, Wolf és Társai cégjelzésű malom 1917. évben alakult meg Lázárföldön. Mint kisebb malom egyike a legjobban berendezett malmoknak. A Vajdaságban kevés olyan kismalom van, amely a modern malomipar annyi újításával volna felszerelve mint a Bánáti Malomiparé. Előnyei közül való az, hogy Lázárföld vasúti állomástól alig hatvan méternyire van a malom és bárha őrlőképessége csak két vagon, produktumai elsőrangúak.

Közismert dolog, hogy a Bánátban éppen Lázárföld és környéke az, amely a

legkiválóbb, egyenletes minőségű gabonát szolgáltatja. A malom egész szükségletét tehát a saját vidékéről szerzi be. Az egész feldolgozásra kerülő anyag egyenletes minőségű. A malom lisztproduktuma is egyike a legkiválóbbnak ennél az oknál fogva. Messze környéken elismert neve van és jó minőségénél fogva hirre tett szert a Bánáti Malomipar minden produktuma. A malom munkáit a közeli Lázárföldről foglalkoztatja. Állandóan 12-14 munkásnak ad kenyeret, míg ügyvezetését a becskereki központból intézik.

Titeli Gőzfűrész és Hengermalom R.T. Tite.

A titeli fensikon az üzem számára legkedvezőbb és legmegfelelőbb helyen fekszenek a Titeli Gőzfűrész és Hengermalom R.T. telepei. A vállalat 1918 május 21-én alakult. Igazgatóságának jelenlegi tagjai: Binder Mór elnök, Bak Imre, Berkes Rudolf, Jankovics Koszta és Kerpner Lajos.

A részvénytársaság gőzfűrésztelepe egyike az ország legnagyobb ilyenmű vállalkozásainak és főként épületfa kikészítéssel foglalkozik. A telep, amely éppen a nagyságánál és a legmodernebb felszerelésénél fogva egyike a legversenyképesebbnek a szakmában, állandóan száznál több munkást foglalkoztat. Az üzem üzleti részét a titeli iroda viszi, amely hét tisztviselőnek ad állandó munkát.

Az igazgatóság, amely a munkáskérdés megoldásánál teljesen a kor magaslatán áll, mindent elkövet, hogy célszerű szociológiai intézkedésekkel a munkások helyzetén könnyítsen. A szakmunkások legnagyobb része a közeli Titeli községből jár be a gyártelepre. Vannak azután olyan munkások, akiket a vállalat Slavóniából telepített be. Ezek számára a telepen emeltek a higiénia minden követelményeinek megfelelő munkáslakóházakat.

A munkások ellátásának kérdése is sokat foglalkoztatta az igazgatóságot. Hogy a munkások vállairól levegyék a lenyűgöző napi kenyér gondját, beszerzési üzemet létesítettek. Ez az üzem, amely mindeunemű fogyasztási cikket szerez be, olcsó áron juttatja ezt a fogyasztó munkáshoz. A munkákedv emelésére, illetve annak jutalmazására létesített az igazgatóság 1919-ben egy 30 ezer koronás alapítványt, amelyet minden esztendőben bizonyos összeggel fognak növesztetni. Ennek az alapítványnak a kamataiból a legkiválóbb munkás gyermekeit fogják taníttatni.

Ezek az erős szociológiai és emberbaráti érzések eredményezték azt is, hogy az üzem telepein elkeperedett bérharok nincsenek. A vezetőség megértő szemmel kíséri figyelemmel a munkások szükségleteit és igyekszik azokon segíteni vagy megoldást találni. Viszont a munkásság is öntudatosan érzi, hogy csak egy viruló vállalat képes nekik igazán nyugodt, kellemes életet teremteni és állandóan biztosítani. Ennek látható számbeli eredménye a vállalat utolsó évi kitűnő mérlege, amely a gyár életképes, egészséges működésének legjobb jele. Általános közzgazdasági szempontból határozottan nagy nyeresége a Bánátnak ez a telep, amely a legmegfelelőbb helyen, a Tisza-Duna szögén aknázza ki a még parlagon heverő gazdasági lehetőségeket.

A telep másik része a Hengermalom, mely ha a vajdasági hatalmas malomkolosszusok között nem is játszik vezetőszerepet, egyike a legjobban felszerelt kismalmoknak. Öröképessége három vagon és teljesen képes környékének szükségletét elsőrangú produktumokkal ellátni.

Hungária malom.

Egy régi jó hírnevű malom — Annau és Wingler, később Annau János örökösai-féle — megvételével vette meg 1913-ban alapját a budapesti Hungaria egyesült gőzmalom részvénytársaság nagybecskereki-földtelepének. A régi malom egy és fél vagonos őrlőképességű volt, amelyet az új tulajdonosok a megvétel után azonnal a legmodernebb gépekkel, teljesen új berendezéssel 8 W. napi teljesítőképességre szereltettek fel. A malomüzem jelenlegi hajtóereje egy 190 lóerős Lanz- és egy 90 lóerős Wolf-féle gőzgép. Berendezve van még napi öt W. teljesítőképességű tengeriszárítóra is. A raktárhelyiségekben circa 250 W. termény és őrlemény tárolható.

A malom Becskerek legforgalmasabb helyén, a Brigadira Ristitya utcában, a Béga mellett mintegy két holdnyi területen, a vasutól 500 méternyire fekszik.

A malommal kapcsolatos a Vajdaság Stape utcában levő kenyérgyár is, melynek naponkénti teljesítménye 150 mm kenyér és 25-30 ezer drb fehér sütemény készítésére fokozható. A kenyérgyár gőzkemencével és legmodernebb felszereléssel el van látva.

A vállalat jelenleg sequestálás alatt áll, azonban remélhető, hogy a nacionalizálással ez rövidesen feloldatik és mint önálló részvénytársaság a tervbe vett új üzletágak felvételével számottevő ipartelep-alkotja új államunknak. Tervbe van véve egy 500 W. befogadó képességű gabonasziló, térszárú-gyár létesítése, a malomnak 12 W. őrlőképességre való fokozása, illetve újabb gépekkel való pótlás mellett ezen kapacitásnak megfelelő berendezése. Ugyanazok a könnyebb vezetés és áttekinthetőség céljából a kenyérgyárnak áttelapítása a

malomtelepre tervbe van véve s az így felszabaduló kenyérgyár helyiségeiben a malom vezetősége által már elkészített tervok alapján városunk igónyeinak teljesen megfelelő modern gőzfűrész és gőzmosoda állíttatnák fel.

A malommal kapcsolatos egy gyapju-mángorló (Valjanica), amelyben a nép által készített ritka házi szövésű gyapjuszövetek meleg vízben mángorolva és gyurva sűrűvé tömörülnek és ezáltal tartósabbá és tetszetősebbé válnak.

Tisztviselői és munkásvizonyok szempontjából a Hungaria malomban a lehető legkedvezőbbek a viszonyok. A vállalat tisztviselői nyugdíjkapcsok, ugyanis központi kezebeli nyugdíjintézetük van, melynek jelenleg 3 millió korona az alapítőkéje. Az összes alkalmazottak beosztásukhoz képest készpénzilletményükön felül 30-60 kg-ig terjedő havi lisztellátmányt kapnak, ezenkívül az igazgató kezdeményezésére és a vállalat részéről folyósított kamatmentes kölcsön felhasználásával megalkották az alkalmazottak a kőbélbeli beszerzési csoportot, amely csoport, nagyban vásárolva, a beszerzési áron látja el áruval tapjait.

A vállalatnál jelenleg 15 tisztviselő és circa 100 munkás működik.

Összehasonlítva a régi telepet a jelenleg is már virágzó vállalattal, konstátálható, hogy ennek megteremtésében az orosz-lánusz Sebastyén Károly igazgatót illeti meg, akinek főérdeme a szép telep létesítése és aki általánosságban elismert munkabíráásával és energiájával a tervbe vett munkálatokat nemcsak ezen vállalatnál viszi keresztül, hanem azoknál is, ahol a vezetésben beleszólása, illetve vezetőszerepe van.

Engel Sámuel gőzfűrésztelepe és épületfakereskedése.

A régi, egyszerű, mindig szolid üzletpolitikával dolgozó hajdani cégek egyike az Engel Sámuel-cég. Abban az időben alakult, amikor a cégek még keveset adtak a esillogó külszínre, arany cégtáblákra, bronz portálokra. De üzletileg komolyabbak, megbízhatóbbak, becsületesebbek voltak és csak az ilyen munkán épülhetett föl a mai, sok viharban is megállott biztos gazdasági életünk. Ezek a régi cégek sohasem vágtak olyan vállalkozásba, ami meghaladta volna az erejüket, sohasem igyekeztek a vevők szemét elkápráztatni aranyhegyekkel. Megelégedtek a kisebb, de biztos keresettel, de a vevő meg is maradt állandóan annál a cégnél. Ugy, hogy a cég neve fogalom lett. Ilyen fogalom lett Torontalmegyében az Engel Sámuel-cég.

A cég mint bejegyzett cég 1856 óta szerepel Beeskerekben. Mint fakereskedés 1870 óta. 1879-ben állították föl a telep gőzfűrészt. A Banátban ez volt az első gőzfűrész. Ez jelentős gazdasági eredményt jelentett városunk és a környék építkezésének fejlődésében, mert azon időponttól kezdve az Engel-cég az épületfa szakmába vágó minden anyagot maga vágta és készítette. Jelentősen olcsóbb, gyorsabb lett a vevőkörzés számára az anyag beszerezhetősége. A vevők egyéni kívánságait figyelembe lehetett venni és ezáltal, mert minden kéznél volt, a közönség láthatta,

kiválaszhatta az anyagot és relative olcsóbban kaphatta meg — fellendült az építkezési kedv.

A cég azóta természetesen figyelemmel kísérte a faszakma feldolgozásában előállított modern újításokat és sietett azokat telepen bevezetni. Így a gőzfűrész ma egy 60 HP gőzgéppel dolgozik. Két gátfűrészre, két körfűrészre és egy gyalugépe van a telepnek. A vállalat a szezonak megfelelően állandóan tíz—harminc munkást foglalkoztat.

A cég a mai modern üzleti áramban is megtudta őrizni azt az előkelő konzervatívizmusát, amely biztosította neki tekintélyes szerepét a szakmában. Ez talán odamagyarázható, hogy a cég megalapítójának munkájában egész családja részt vett. Az üzletet nem a modern ember szemével nézték, aki az üzletben csak egy pénzszező alkalmat lát, hanem egy kedves, jóleső foglalkozásnak, amelynek gyarapodása, sikere művészi örömet is tud okozni.

Talán ebből magyarázható, hogy az Engel Sámuel-cég fejének kidölte után neje vette át a nagy és komplikált üzemet és ritka kereskedői ügyességgel, hozzáértéssel vezette teljesen egyedül tovább, 1920-ban bekövetkezett haláláig. A cég feje ma Engel Sándor, aki a régi iskola becsületes elveiben nőtt fel és a hagyományos, szolid alapon vezetett tovább ezt az egészséges alapú vállalkozást.

„Merkur“ kereskedelmi r.-t.

Beeskerek legfiatalabb és egyik legszámottevőbb kereskedelmi alapítása a Merkur részvénytársaság. 1920 elején alakult meg 3 millió 300 ezer korona alaptőkével. Alig néhány hónapnyi élet áll mögötte és máris fényes tanujelét ad a annak, hogy látó szemmel figyeli a kereskedelmi élet szükségleteit és hogy meg van benne minden képesség az üzleti versenyben megállni a helyét. A Merkur abban az időben alakult meg, amikor a kereskedelem zavartalan lebonyolítása elé még óriási akadályok tornyosultak. És éppen itt mutatta meg ez a fiatal alapítás a létjogosultságát, mert meggyarapodva, megerősödve került ki ebből az alakuló munkából és ma egyike Beeskerek legjobban prosperáló vállalkozásainak. Mindenesetre nagy érdemei vannak ebben a munkában a vállalat tisztviselőinek, élükön Kövesi Emillel, aki kiváló kereskedelmi ismeretével és merész üzleti politikájával irányt mutatott az ilyenmű vállalkozások üzletmenetére.

A Merkur fiatalos vállalkozó életkedvével frissítőleg hatott a helybeli kereskedelemre, mert megvetette alapját egy egészséges konkurrenciának. Egy város kereskedelmi életének legjobb fokmérője pedig, ha egy ilyen egészséges, munkára serkentő versengés fejlődik ki. A Merkur kereskedelmi telepe a Kruszká-utcában van. Itt vannak a társaságnak az irodahelyiségei, raktárai, fa- és és szentélepe.

A Merkur üzleti ágai közé felvette a nagybani fűszer- és gyarmatárkereskedelmet. Kruszká utcai helyiségeiben elsőrangú árukat tart állandóan raktáron. Minthogy a régi jó hírnevű Annauféle fatelep beleolvadt a Merkurba, fölvetették az üzletkörbe a tűzifa-, szén- és faszénkereskedelmet és az épületfa eladását is. A vállalat nagybani raktárában jelenleg nagyobb mennyiségben kapható só, gépolaj, hengerolaj és petroleum.

Gazdasági Részvénytársaság Vel. Beeskerek.

Beeskerek város kereskedelmi életének emelésére és a meglévő gazdasági lehetőségeknek a többszörös szemponjtából való kiaknázására alakult meg 1917-ben a Nagybeeskereki Takarékpénztár és a Közgazdasági Bank közös alapításaként a Gazdasági Részvénytársaság 500 ezer korona alaptőkével. Oly óriási érdeklődés nyilvánult meg a két pénzintézet alapította új vállalkozás iránt, hogy már az alakuló gyűlésen fel kellett az előirányzatba vett 500 ezer koronás alaptőkét emelni. A Gazdasági Részvénytársaság azóta még kétszer emelte föl az alaptőkéjét, úgy, hogy ma az alaptőkéje négy millió korona. A részvények kitűnő hírneve folytán olyan felpenzt sikerült elérni a részvényeken, hogy a részvénytársaság tartáskalapja ma meghaladja a két millió koronát. A vállalatnak saját tulajdonát képezi a Fő utcán levő, ma már óriási értéket képviselő két üzleti háza is.

Az elmondottakból látható, hogy a vállalat teljesen bevaltozta a hozzáfűzött reményeket. Kitűnően prosperál és céltudatos ügyes kereskedői munkájával szinte irányt mutatott Beeskerek többi hasonló intézményeinek. Ezt jórészt annak is köszönhető, hogy megfelelő vállalkozásai élére mindig megtalálta az arra termett szakembert, aki hozzáértésével a helyes irányba terelte az üzletmenetet.

A Gazdasági Részvénytársaság főbb üzletágai: 1. A fűszer- és gyarmatárosztály. 2. A butorosztály, amelynek saját asztalos- és kárpitosműhelye van és 3. A mezőgazdasági géposztály. Ez utóbbi a jelenben nem fejthet ki ugyan számottevőbb munkát, mert a közlekedési viszonyok miatt egyelőre lehetetlen volt a mezőgazdasági gépek behozatala, de remény van rá, hogy ez irányban is a legrövidebb időn belül kedvezően alakulnak majd a viszonyok. Amint hírlik, legközelebb megnyílik a Gazdasági Részvénytársaság egy új vállalkozása is, egy üvegáru-nagykereskedés, amely hivatva lesz az üvegárukban fennálló szükségleteket kielégíteni és a lehetőséghez képest a helyi piacon ebben az árucikkben is arányhíttést létrehozni.

A Gazdasági Részvénytársaság programjában szerepel még, hogy a két alapító bankkal, a Nagybeeskereki Takarékpénztárral és a Közgazdasági Bankkal együttesen részt vesz kereskedelmi és ipari vállalatok alapításában, illetve támogatásában. Ezt a programját kitűnően váltotta be eddig is. Alapításai között tartozik például a kitűnően prosperáló „Ambrózia” cukorkaárugyár is.

Beeskerek város közgazdasági életének nagy nyeresége ez a biztosan megalapozott, helyes és egészséges üzleti értekről tanuskodó vállalat, amely bizonyára a jövőben is ott fog állni minden életrevaló vállalkozás támogatásánál és azt tőkájével és tudásával hathatósan segíteni fogja.

„VOLTA“

műszaki és villamosági r.-t. Veliki Beeskerek.

A Nagybeeskereki Takarékpénztár, a Közgazdasági Bank és a Gazdasági Részvénytársaság közös alapítása a Volta műszaki és villamosági részvénytársaság. A vállalat 1919 decemberében alakult 500 ezer korona alaptőkével és villamosági, műszaki, fényképezési és optikai cikkek eladásával foglalkozik. A vállalat azonban a villamos szerelésre, elektromos gépek, dinamók, motorok javítására és installálására fekteti a fésujt és ebben a minőségben rövid fennállása óta is sikerült magának elismert nevet kivívnia. A Volta munkája nemcsak az egész Vajdaságban, de Szerbia távoli vidékein is elismerést szerzett városunk életrevaló vállalkozóinak.

Az elsorolt foglalkozási ágakon kívül a Volta szakszerű irógépjavítással és irógépek állandó jókarban tartásával is foglalkozik. Érdekes és modern újítása a Voltának az irógépek jókarban tartása bérleti alapon. Ezzel az újítással minden irógéptulajdonosnak néhány korona havi kiadás mellett állandóan jókarban, használható állapotban van az irógépe, amely kezelés annyiban is előnyös, hogy a gép élettartama még egyszer annyi ideig

tart, mint egy olyan gépé, amelyet csak akkor néznek meg mikor már valami baja van.

A Volta rövid fennállása óta is kitűnő gyári beszerzési forrásokat tudott magának szerezni és így olcsóbb árúval fogva is minden téren versenyképes maradt. Megbízható szakszerű villamosági munkái révén messze környéken ismeretes és fogalom ma már a „Volta” neve.

Hogy a legszebb és a legértékesebb foglalkozásnak az amateur fotografálásnak minél több hívet szerezzen, a Volta gazdag raktárt létesített fényképezési cikkekben is. A mai viszonyokhoz mérten itt a legolcsóbban szerezhető be elsőrangú gyárak mindennemű áru.

A Volta villamosági osztályán pedig külön rendezkedtek be modern és artistikus hatású villamos világítótest cikkekre. Gyönyörű és tisztult izlésű csillárok, selyemernyőjű állólámpák száza között megtalálja minden izlés a neki megfelelőt. A Volta agilis, fiatal cégvezetői Győri Árpád és Iványi Ernő éber figyelemmel kísérnek minden újítást e szakmában, hogy azt használhatósága és praktikusága esetén a mi közönségünknek is hozzáférhetővé tehessek.

A következő kitünő minőségű gyártmányainkat ajánljuk az érdekeltek figyelmébe:

repceolajunkat
tengeriolajunkat
kenderolajunkat és
napraforgóolajunkat

ugyszintén örölt, teljesen száraz **olajpogácsáinkat**, az utóbbiakat mint kiválóan alkalmas takarmánycikket.

Viszont veszünk mindenféle olajmagvakat, mint:

repcemagot
vadrepvét
préselt repcepogácsát
lenmagot
tengericsirát és
napraforgómagot

NAGYBECSKEREKI
TENGERIFELDOLGOZÓ ÉS OLAJ-
GYÁR R.-T. VEL. BECKEREKEN.

A Nagybecskereki Tengeri-
feldolgozó és Olajgyár R.-t.-nál
Veliki Beckereken a következő anyagok kerülnek eladásra:

10.000 kg 128—130°.os marónátron

5000 kg kristálysóda

10.000 kg gyanta

6000 kg könnyüspat (Leichtspat)

7000 kg vizüveg

nagyobb mennyiségű **forrcső** 32 m/m külátmérőtől felfelé

nagyobb mennyiségű **betongömbvas** 5—23 m/m átmérő

vasgerendák és **U-vasak**

ablaktokok szárnyai, sárgarézverettel, teljesen új, festetlen állapotban

új és használt **fahordók**

3000 kg **nyersolaj**

nagyobb mennyiségű **autóbenzin**

ca 8000 kg **kötősdrony** 1—3 m/m vastag

ca 2000 db felhengerlésű és forgat-

ható csőperem

ca 200 kg bitumen.

STEINITZER GÉZA

VELIKI BECSKEREK

Telefon 58

Sürgönycim: Karbon

Telefon 58

Tüzipa, faszén, mész,
petroleum, benzin, nyersolaj,
gépolaj, kristálysóda

a „DANICA” vegyipar r.-t.

Bosna-Brod

Zagreb

Koprivnitza

főképviselete.

FENDLER JÓZSEF

fűszer- és csemege-
áru kereskedése
nagyban és kicsinyben

VELIKI BECSKEREK, Aleksandrova (Fő) u. ● TELEFONSZÁM 20.

2147

Molnár János

villanyerőre berendezett
működőrűs műhelye
Veliki Becskerek,
Knez Miletina (Nicky) u.

Mindennemű fodrászati
cikkek állandóan raktáron.
Acéláru és javítóműhely.

2146

Radovanović i Pavlović

fűszer- és
csemegeáru
kereskedés
nagyban és
kicsinyben

Vel. Bečkerek

Kralja Petra trg (Fő-tér).

140

BANK- ÉS KERESKEDELMİ ÜZLET

Srbislav Jevrić és Karel Kašper

BEOGRAD
Poenkareova ul. 6.

VESZ ÉS ELAD

értékpapírokat és külföldi pénz-
nemeket,

ESZKÖZÖL ATUTALASOKAT

a pénzügyminisztériumi szabály-
zat értelmében külföldi piacokra,
különösen WIENBE, PESTRE,
PRÁGÁBA,

INKASSZÁL

külföldi piacokra szóló csekke-
ket, szelvényeket, állami bono-
kat stb.

TELEFON 14—94
Sürgőnycim:
„SRBISLAVIA“

2159

GOLDSCHMIDT LIPÓT

Vel. Becskerek, Aleksandrova (Fő) u.

SZABOTT ÁRAK!

Kész férfi-, fiu- és gyermek-
öltönyök, női felöltők áruháza.

Mérték utáni szabóság.

Vantsik Aladár műorás.

Mindennemű e szakmába vágó javítások
jótállás mellett készíttetnek.

Veliki Becskerek,
Aleksandrova utca 30. szám.

Kremser István

fényképészeti és festészeti műterme

Vel. Becskerek, Obala Princeze Jelene (Gizella-part) 4.

Készít különféle fényképfelvételeket, mű-
termen kívül is a legmodernebb kivi-
telben. Fénykép nagyításokat és fest-
ményeket aquarell, pastell és olajban

TÓTH JÓZSEF

angol női és férfiszabóterme

Veliki Becskerek

Aleksandrova (fő) u. ● Aleksandrova (fő) u.

Kónya Ferencz

PAPUCS- ÉS CIPŐ-
KÉSZÍTŐ MŰHELY

Alapított
1891.

VEL. BECSKEREK
Milicsina u. 2703. sz.

Alapított
1891.

PAPIR

és
PAPIRKONFEKCIÓ
valamint az összes
IRÓSZEREK NAGYBAN
minden mennyiségben, minden minőségben a legjobban vásárolhatók közvetlenül a nagyáruházban:

JUGOSLOVENSKA INDUSTRIJA PAPIRA

GUSTAV SELIGMANN, ZAGREB, Nikolićeva ulica 8. 1744 Telefon: 6-38.
Sürgőnycim: „JIP“ Zagreb.

Kérjen árjegyzéket!
Az SHS állam legtehetségesebb papírnagyáruháza, mert
gyors, olcsó és szolid!

Kohn Ignác

bor- és szeszáranyagkereskedése Vel. Becskerek, Linyacski-féle ház, nagyhíd mellett. Telefonszám 91
Pince az udvarban. Iroda: Szarajlijna (Eötvös) utcában, ugyanezen házban. Üzlet nyitva d. e. 7-12-ig, d. u. 2-5-ig.

Karácsonyi árjegyzék!

Ajánlok kötelezettség nélkül ab pince vevő hordójában készpénzfizetés mellett legalább 50 liter vételnél prima verseci vagy fehértemploni új fehér bort a K 13, prima új schillert a K 15, 1917. évbéli Gréatcat K 15.
2-szerfőzött gyöngy törkölypálinka legalább 25 liter vételnél K 50, 1-szer főzött törkölypálinka 25 liter vételnél K 30.

50 literen aluli bevételnél:
és 25 literen aluli pálinkavételnél az árak magasabbak!

SZÉCSI
Philatelia
bélyegkereskedés Subotica.
Állandó nagy raktár régi, valamint hadibélyegekből. Kérje árjegyzékemet Michel 1920 hadikatalógusa K 40 — Magyar speciális album, hadialbumok nagy választékban.
Vétel — Eladás — Csere.
1920

Segédkönyvelő

vagy könyvelő
azonnali alkalmazást talál egy nagyobb iparvállalatnál Szerb nyelvet bírók előnyben részesítnek.
2187
Cím a kiadóhivatalban.

Deszka,

léc (Stoffel), faragott épületfa, valamint szálfá (gömbfa) minden méreiben, továbbá elsőrendű cserhél vagontételekben, nagyban és kicsinyben kapható. 1696

Kevevárai Bank Rt. faszosztálya Kovin.

Havreből Amerikába csak 6 nap!

Az egyedüli legszebb útvonal. Jegyek minden útvonalra, jegyek a Simplon-Orient-Express (Ljubljana-Páris) vonat hálókosokra. Egyéb felvilágosítások kaphatók

IVAN KRAKER szabadalmazott utazási irodájában
LIUBLJANA, Gosposvetska (prej Marije) Terzije) cesta št. 13, Kolizej. 1527

Rőfös áruk

nagyválasztékban legolcsóbban beszerezhetőek nagyban és kicsinyben 2095
TREBITS LIPÓT-nál
Veliki Becskerek, szerb templom mellett

Standard Oil Co. of New-York

kizárólagos képviselője a Bánát egész területére
Braun Marcell Veliki Becskerek.
2188

Allandóan raktáron tartja
és azonnal szállítja a direkt Amerikából importált elsőrendű gépolajat, hengerolajat, nyersolajat, továbbá gépszirt korlátlan mennyiségben.
Műszaki cikkek u. m.:
gépszijak, malomhevederek malomszerkegek, tömitések, stb., gazdasági gépek allandóan raktáron.

Telefon 106. Telefon 106.

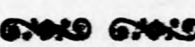
Eladó

5 HP benzinnmotor,
gyalugép hosszlyukfuróval kombinálva, körfűrészalvány s hozzávaló transmisszió. 2187
Cím a kiadóhivatalban.

Egy komplett ebédő, uriszoba tükrök, képek, háztartás felszerelési tárgyak, harmonium eladó
2144
Petrogradska (Melencei) utca 23. szám.

„Ambrózia“ Cukorka-, Keks- és Konzervárugyár R. T.

Ezelőtt: Első Nagybecskereki Csokoládé- és Cukorkaárugyár, Holländer D. Károly
VELIKI BECSKEREK. ..... Telefon 98. szám.

Gyárunk évi termelő-képessége 500 000 kilogramm!	Cukorka osztályaiban: Superior árukat 30-40 mintában Foureó seiyemárut töltve Töltött méz- és maláta-cukorkát Erőpasztillákat és menthol-árut Dragés árukat 10-15 mintában Harlekin rudakat Különféle roks-dropsokat Kávé-, tej- és gyümölcs-karamellákat Szerencse csomagokat Finomabb fondantokat „Ambrózia“ desszerteket Salon cukorkákat Gelée árukat Caffée à la Crémeket stb., stb.	Sütőde osztályaiban: Comsum-süteményeket Hilda-süteményeket Robinson-süteményeket Mézes-süteményeket Piskotákat Tea-süteményeket Pozsonyi mákos- és dlós-kifliket Karisbadi zwabakot Kekszeket Bisquit-süteményeket Vaniliás táblákat Pasiancokat stb., stb.	Csokoládé osztályaiban: Csokoládé-desszerteket 1/4, 1/2 és 1/1 kg csomagolásban Likör, rum és marasquino töltésű bonbonokat Prallnéceket Csokoládé grillas-bonbont Csokoládé napolitánereket Csokoládé Columbia-desszertet Csokoládé Mignon-szeleteket Csokoládé Adria-szeleteket Csokoládé dessert-ostyákat stb., stb.	Gyártmányunkat a legolcsóbb napiárban ajánljuk! 1920
	Karácsonyi díszárukat. Gyümölcszikeket.			

Karácsonyi okkazió.

Megérkeztek az olesó tömörfa hálósobák esiszolt tükrök és üvegekkel. Nagyobb előnyös bevásárlás folytán

mélyen leszállított árakon

adjuk el a raktárunkon levő összes háló-, ebédlő- és úri-szobaberendezéseket. Vételkényszer nélkül tekintse meg raktárunkat és győződjön meg **olcsó árainkról.**

Raktáron tartunk teljes amerikai redőnyös irodaberendezéseket, hajlitott széket, fotelt és vasbutorokat.

Saját asztalos- és kárpitosműhelyünkben mindennemű javításokat elvállalunk.

Gazdasági R.-t. Butorosztálya

Fő-utca II. 2121 Telefon 178.

Téglagyári berendezés:

tégla- és cserépprés, automatikus agyagadagoló, (Beschicker) nedvesítő készülék, vágóasztal és szájnnyilások, hódfarku és horonycserép-ráma, mezei vasuti sín, 500 mm nyomtávu fordítókörong, váltó, billenő kocsi, téglá és cserép, Etage-kocsik, egy dupla láncfelvonó 120 fm. láncsal, transmissziók, előtétek, szíjtárcsák, **egy 3 méter hosszú modern esztergapad**, furógép, szerszám, minden a legjobb, alig használt állapotban, a gyár felosztatása miatt **eladó.**

Megtekinthető és felvilágosítást nyújt a

TORONTÁLVÁSÁRHELYI GŐZTÉGLAGYÁR,

mint a Pancsovai Népbank fiókja.

Ugyanott 1 db 5" Worthington szivattyu és cca 1 vagon 6-10 mm vastag kazánlemez **eladó.**

Gáspári és Faninger

rövid- és kézműáru-üzlete nagyban eladásra ajánl

2162

szivarkapapírost:

SAMUM Büchel . . . K 160
SAMUM Patent . . . K 160
CLUB . . . . . K 165
SAVOY Patent . . . K 160

„DOL”
száj és fogápoló szer
főraktára és egyedárúsítás Jugoszlavija számára: 2084

GEZA BOSKOVIĆ
OSIJEK I. Telefon: 268 és 624.

Kudríci hegyi fajborok

továbbá saját égetésű garantált tiszta

törkölypálinka és borpárlat

legjobban és legolcsóbb napiárban mint a borpincémben kapható **VELIKI BECSKEREKEN** a zsidó templommal szemben.

MAYER JÁNOS, bor- és pálinka-nagykereskedő.

2771

Telefon 309.

FASZÉN

Telefon 309.

Száraz darabos elsőrendű

kicsinyben és teljes vagonrakományokban kapható

2164

Gergely Samu fakereskedőnél
Veliki Becskereken, Veresmartiova (Uri) utca 18. szám alatt.

Géptechnikai iroda és nagykereskedés

1413

Franjo Kiselják

Irodák: ZAGREB, Preradovićeva ul. 9. sz. - Telefon 18. szám.
Fiók és gyár: KARLOVAC, Riječka ul. 21. sz. - Telefon 84.

Ipari és gazdasági gépek, elsőrendű szerszámok, benzínmotorok, lokomobilok, injektorok, gépenő szivattyúk, lubrikátorok, manométerek minden célra, vízi-, gőz- és gázcsövek alkatrészekkel együtt, decimális mérlegek, mindennemű szivattyúk, gummi- és kenderesövek, különféle fémek, acél, különböző olajok, benzin, hajtósíjak minden üzemre, valamint az összes műszaki szükségletek nagy raktára.

Raktár: Zagreb, Illica 47. Iroda: Zagreb, Preradovićeva ul. 9.

Legszebb karácsonyi ajándék a könyv.

A legújabb budapesti könyvek nagy választékban újra kaphatók. Könyvjegyzéket kívánatra küldünk.

„Napredak” könyvkiadóvállalat
Pancsovo. 2157

Sok időt

pénzt és fáradságot takarít meg, ha hirdetéseit a 1931

Fuchs-féle Novi-Sadi hirdetőterjesztési és nemzetközi hirdetői vállalatnál eszközli, ahol a „Toronto” részére is felvételnek hirdetések.

Eladó sarokház

40 év óta fennálló fűszerüzlettel, üzleti berendezéssel, sütőde két kemencével, az összes felszereléssel. Mindkét üzlet üzemben, lakással együtt azonnal átvehető. Felvilágosítást ad a tulajdonos 2171

Mészáros András
kereskedő és sütőmester, Zenta.

Gyarmatáru és festékszakkában jártas 2172

utazó felvételik.

Kimerítő ajánlatokat a fizetési igények megjelölésével következő címre kérjük
Klein Géza
nagykereskedése, SUBOTICA.

Torontáli Agrárbank Részvénytársaság Nagybecskerek Áruosztálya

Telefon: 244. és 242.
Sürgőnycim: Agrárbank.

Állandó raktár az összes fűszer- és gyarmatárakban, rövidáru cikkekben és droguaárakban. Mindenféle olajok (motor- és hengerolajok), kocsikenőcsők (sárga és fekete), egyszerűen minden elképzelhető áru a legolcsóbb napiárakon. 2092